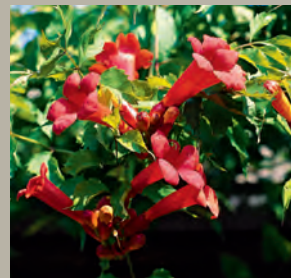

Have *bladet*®

KOLONIHAVEFORBUNDET

● Nummer 4 – September 2015

SKAL JEG BETALE SKAT
AF MIT KOLONIHAVEHUS?
se side 25

12 Klatreplanter
kan bruges på
mange måder

16 Vinter-
opbevaring
af grøntsager

22 Der er stadig
liv i de gamle
fossiler

Forandringernes tid

AF FORBUNDSFORMAND
Lederen
PREBEN JACOBSEN

Kolonihaveforbundets kongres står for døren, om få dage starter nr. 32 i Holstebro og kolonihavefolk fra hele landet samles for at evaluere den sidste kongresperiode og diskutere kursen for den næste.

Det bliver spændende at mødes med kolonihavefolk fra hele landet, både til fest, som en kongres også er, og til fagligt arbejde.

FORRIGE KONGRESPERIODES ORGANISATIONSÆNDRINGER

Når vi tænker tilbage på den sidste kongresperiode, vil de fleste tillidsfolk nok tænke på de store organisatoriske ændringer vi vedtog i Aarhus 2012 med kreds-sammenlægninger og ændringer i forbundsvedtægt og kredsvedtægter; alle beslutninger der har haft indflydelse på vores foreningsarbejde.

Selv om sammenlægningerne er gennemført, er der stadig opgaver, der skal løses før alt er på plads.

MARKEDSLEJE EN TRUSSEL

Markedsleje var et nyt begreb i kolonihavesammenhæng, da vi blev konfronteret med den i forrige kongresperiode og har været en trussel for vores økonomisk svage medlemmer og – ikke mindst – for kolonihavetanken. Heldigvis lykkedes det for os – efter et langvarigt lobbyarbejde – at få ændret kolonihaveloven, så det igen blev muligt at leje kolonihaver ud til en lavere leje end markedslejen, hvis vores kommunale og statslige udlejere ønsker det.

Da det er frivilligt, har det været dejligt at konstatere, at i alle de kontraktforhandlinger der har været siden lovændringen, har alle udlejere ønsket at fravige kravet om markedsleje.

KRAV OM KLOAKERING

Kravet om kloakering af vores kolonihaver er blevet til virkelighed, der er blevet kloakeret i flere kommuner.

Flere steder er det lykkedes kredsen eller forbundet at opnå gode resultater enten ved god finansiering eller nedsættelse/ophævelse af tilslutningsafgiften. Der er dog stadig mange kommuner der skal "hjælpes" med at finde de rigtige løsninger, så vi kan sikre, at kolonihaver stadig er tilgængelige for de økonomisk svage borgere. Forbundet deltager derfor gerne sammen med kredsene, når der skal forhandles rundt omkring i landet.

WEBBASERET VURDERINGSVÆRKTØJ

Indførelse og oplæring i forbundets nye webbaserede vurderingsværktøj har været endnu en opgave for vores bestyrelser og vurderingsudvalg.

Vi stiller alle større krav både til os selv og til andre, og hvis vi ikke får ret, klager vi, der går meget tit "jura" i den. Derfor kræves der mere af vores tillidsfolk.

MÅLSÆTNINGER FOR KOMMENDE KONGRESPERIODE

De øgede krav har medført, at forbundet har styrket sine juridiske kompetencer ved ansættelsen af en jurist. Samtidig skal vi styrke vores kursusvirksomhed og kommunikation med medlemmerne af Kolonihaveforbundet; det skal ske igennem en aktiv hjemmeside og vores Havebladet.

Målsætningen for den kommende kongresperiode må derfor være udvikling af nye kurser, forbedrede vej-

ledninger og andre værktøjer. Endelig skal der arbejdes mere målrettet med nye IT løsninger.

ÆNDRINGER PÅ FORBUNDSKONTORET

Der vil også ske forandringer på forbundskontoret. Som det fremgår andet sted i bladet, har vores generalsekretær Mogens Ginnerup-Nielsen efter syv år på posten valgt at stoppe med udgangen af september måned for at få mere tid til familien og dyrke sine mange interesser. Jeg vil gerne her takke Mogens for det gode samarbejde vi har haft, og de gode resultater vi har opnået.

Forbundets chefjurist Ditte Jensen tiltræder den 1. oktober som ny direktør for forbundet og Thomas Herman Lang er pr. 1. oktober ansat som jurist.

Vi glæder os til samarbejdet.

Sommeren er ved at gå på hæld, og selv om sommeren har været en af de mindre gode, håber jeg, at vi får et godt efterår. Til vores HB medlemmer og delegerede ønsker jeg tillige en god kongres.

Forbundets hovedkontor og redaktion

Frederikssundsvej 304A, 2700 Brønshøj

Tel. 38 28 87 50 · Fax 38 28 83 50

E-mail: info@kolonihave.dk

Hjemmeside: www.kolonihave.dk

Kontorets telefon- og åbningstider:

Mandag-torsdag: kl. 8.30-15.00 · Fredag: kl. 8.30-13.00

Annonceekspedition: Rosendahls Mediaservice, Jette Sterndorff-Jessen.

Tel. 76 10 11 47, e-mail: jsj@rosendahls.dk

2 Forandringernes tid

4 Aktiv i haven – september – oktober

7 Morfars prydhave

8 Til haven

11 Gode bøger

12 Klatreplanter kan bruges på mange måder

14 Blomsterkarse

15 Højt til loftet

16 Vinteropbevaring af grøntsager

18 Grøngødning

19 Søde og sure bærfrugter

20 Solstrejf og liv i skyggen

22 Der er stadig liv i de gamle fossiler

23 Den grønne telefon

24 Hjælp! – hvad gør vi?

25 Kolonihavejura

26 Aktuelt fra Kolonihaveforbundet

30 Set & hørt

34 Krydsord

Forsidebillede: Grethe Bjerregaard · Redaktion: Forbundsformand Preben Jacobsen (ansvarshavende) · Grethe Bjerregaard · Tilknyttet redaktionen: Hovedbestyrelsesmedlem Ole Michél · Landskabsarkitekt Ole Statta · Landskabsarkitekt Hans Preisler · Generalsekretær Mogens Ginnerup-Nielsen. Hvor intet andet er nævnt er illustrationer af artiklens forfatter. Redaktionen påtager sig intet ansvar for stof der indsendes uopfordret til Havebladet · Layout og tryk: Rosendahls – Miljøcertificeret DS/EN ISO 14001. Eftertryk er ikke tilladt · Havebladet 5/2015 udkommer primo december 2015. Redaktionelt stof fra foreningerne til Havebladet 5/2015 udbedes til redaktionen senest 07.10.2015 · Kontrolleret oplag: 39.329

FMK i perioden 01.07.13-30.06.14 · ISSN: 0017-8497.

Aktiv i haven *september*

SEPTEMBER

HUSK AT! – tidspunktet for plantning af stedsegrønne planter er ideelt. Jordtemperaturen er stadig høj – plant når jorden er våd, så vil planternes rødder hurtigt etablere sig.

UNDLAD AT! – lægge blomsterløg på samme sted, hvor der tidligere har ligget løgvækster. Læg altid løg i frisk jord, så kan angreb af svampesygdomme undgås.

VEJRET

Gennemsnitstemperatur 12,7 °C
 Nedbørsmængde 71 mm
 Nedbørsdage 13
 Relativ luftfugtighed 73 %
 Fordampning 50 mm
 Solskinstimer 148
 Vindretning: vestlig.
 Let nattefrost kan forekomme enkelte nætter.

NEDBØRSGENNEMSNIT

Nordjylland 71 mm
 Midt- og Vestjylland 86 mm
 Østjylland 70 mm
 Syd- og Sønderjylland 86 mm
 Fyn 59 mm
 Vest- og Sydsjælland
 Lolland-Falster 56 mm
 København, Nordsjælland 60 mm
 Bornholm 61 mm

TRÆER OG BUSKE

Stedsegrønne planter kan udnytte jordtemperaturen, som stadig er høj, til at få etableret et godt rodnet så rødderne får god jordkontakt. Det er vigtigt, da de stedsegrønne beholder nåle og blade vinteren igennem og har brug for at kunne optage vand fra rødderne, når solen skin-

ner sidst på vinteren og tidligt på foråret og der sker en fordampning fra nåle og blade. Hvis der ikke kan suges vand op, sker der en udtørring som resulterer i det, der kaldes en vinterskade.

Stedsegrønne planter kan formklippes.

BLOMSTERHAVEN

Der er mange farver i stauvedet og farverige buketter kan plukkes. Der kan samles frø fra planternes frøstande. Frøet opbevares tørt, en konvolut kan være et godt bevaringssted og evt. i køleskabet. Husk at notere blomsterfarve og højde på stauden.

Blomsterløg kan lægges. Det kan være gamle løg, som er gravet op i foråret og tørret i løbet af sommeren, som kan placeres rundt i haven, eller nyindkøbte løg, som giver den flotteste farvevirkning til foråret, hvis der lægges ca. 16 stk. pr. kvadratmeter.

Narcisser (påske- og pinseliljer) sætter pris på en jord med et lavt reaktions-tal mens tulipaner klarer sig bedst på en kalkholdig jord.

Er du plantesamler, så vælg nogle få specialer og saml sorter og varianter inden for specialet. Det er vigtigt at der også tages hensyn til jordbunds- og klimaforhold.

GRÆSPLÆNEN

Der kan sås nye græsplæner. Sørg for at jorden er gennearbejdet, ukrudtsfri og planeret helt jævn inden græsfrøene fordeles jævnt.

Vælg en græsfrøblanding som er lavtvoksende. En god græsfrøblanding giver den smukkeste, tætteste og nemmeste græsplæne at klippe.

Ved pletter evt. efter slid kan der repareres med rullegræs (færdiggræs). Husk at vande efter udlægning.

FRUGTHAVEN

Frugterne på de forskellige frugtbuske er ved at være modne og klar til plukning. Frugterne kan bruges friske, men de fleste forarbejdes til frugtgrød, gele, marmelade m.m. I forbindelse med plukning bør buskene beskæres, det sikrer lys og luft i planterne og forebygger dermed svampesygdomme og skadedyr. Nogle af de ældste grene (de mørkeste) fjernes helt. Herefter udtynnes busken, så den har en harmonisk form. De beskårne grene med frugter kan tages med hen på terrassen, hvor frugterne nemt kan plukkes i en behagelig stilling.

KØKKENHAVEN

De sidste kartofler graves op. Sorter dem grundigt, så kun de sunde og ubeskadigede kartoffelknolde lægges til opbevaring tørt og frostfrit. Kartofler ånder og afgiver vanddamp, så for at forebygge råd må kartoffelknoldene ikke lukkes inde.

Der kan sås grøntgødning i de tømte jordstykker i starten af måneden. Det er især honningurt, der er velegnet. Grøntgødning holder på de næringsstoffer, der frigives i jorden, medens den endnu er varm. Man undgår at næringsstofferne udvaskes og går tabt for plantevæksten til næste år.

Aktiv i haven Oktober

OKTOBER

VÆKSTHUSET

Sæsonen begynder at aftage. Der kan stadig være gode frugter og er planterne sunde, kan det betale sig enkelte nætter at dække væksthushets tag, men luk ikke luftvinduerne helt.

Skær toppen af tomatplanterne over den øverste klase. Er vanding nødvendig, så vand forsigtigt, planterne må ikke blive våde.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Der er stadig mængder af blomster og stor frodighed. Hvis der er risiko for nattefrost, kan der dækkes med aviser eller andet.

Er der forårsblomstrende stauder i nogle af krukkerne, kan de graves op, deles og genplantes. Skift jorden i krukkerne, så planterne får gode vækstvilkår.

Der kan lægges løg og knolde.

De formklippede stedsegrønne beskæres og vil stå i deres stramme form vinteren igennem.

HUSK AT! – *det er plantetid for alle løvfældende træer og buske. Stedsegrønne kan dog også plantes.*

UNDLAD AT! – *plante frugttræer på kraftig grundstamme, da de bliver for store i kolonihaven. Vælg frugtsorter podet på en svag grundstamme. Navnet på grundstammen skal stå på etiketten.*

VEJRET

Gennemsnitstemperatur	9,1 °C
Nedbørsmængde	76 mm
Nedbørsdage	15
Relativ luftfugtighed	79 %
Fordampning	24 mm
Solskinstimer	96
Vindretning: sydvest.	

NEDBØRSGENNEMSNIT:

Nordjylland	75 mm
Midt- og Vestjylland	93 mm
Østjylland	74 mm
Syd- og Sønderjylland	95 mm
Fyn	61 mm
Vest- og Sydsjælland	52 mm
+ Lolland-Falster	
København, Nordsjælland	9 mm
Bornholm	59 mm

TRÆER OG BUSKE

Mange af kolonihavens træer og buske får flotte høstfarver. Når der vælges planter til haven, så husk også at vælge efter høstfarver, da det er rart at have farver i haven året rundt. Ud over høst-

farver har blomster, bladformer, samt frugt og bær betydning for årstidsvariationen.

Efterhånden som bladene falder af planterne, er det tiden at plante træer og buske. Ved efterårsplantning sikrer vinterfugtigheden, at planternes rødder får god rodkontakt, så rødderne er klar til at arbejde, så snart lys og jordtemperatur er tilpas om foråret.

BLOMSTERHAVEN

Dahlia (georginer) og begonier, som ikke tåler frost, graves op, når den første nattefrost har svedet de overjordiske dele. De opbevares i kasser og lægges i en let fugtig tørvestrøelse i en lys og kølig kælder.

Mange fuchsia kan ikke overvintre ude i haven men skal graves op og placeres frostfrit. Der findes sorter af fuchsia som kan overvintre i jorden i kolonihaven. Der gælder *Fuchsia magellanica*, hvoraf der findes ca. 10 forskellige sorter. Ofte fryser toppen noget tilbage, men

Aktiv i haven *Oktober*

toppen klippes alligevel tilbage om foråret. Rødderne er intakte og vil sikre en god frodig plante til foråret.

GRÆSPLÆNEN

I milde efterår kan græsset vokse månen igennem, så det er nødvendigt at klippe flere gange. Stil skæret, så klippehøjden bliver høj, det sikrer at græsset klarer vinteren. Efterhånden som blade ne falder af træer og buske, fjernes de fra græsplænen.

FRUGTHAVEN

Frugterne på pære- og æbletræerne udvikles og flere sorter kan plukkes. Samtidig med plukningen sorteres frugterne, så det kun er de helt fine frugter, der lægges til side til videre opbevaring. Endvidere skal stilken være ubeskadiget.

Frugten opbevares bedst ude f.eks. under et halvtag, der må gerne kunne komme frisk luft til, senere skal frugten flyttes indendørs. Er der pletter, huller, bløde punkter skal disse frugter bruges hurtigt, enten som frisk frugt eller bearbejdes til f.eks. æblegrød, som evt. fryses ned. Æbler kan køres på mosteri og æblemest kan fås med hjem. Enkelte haveforeninger har egen æblepresse.

Havens frugtbuske (ribs, solbær, stikkelsbær og hindbær) bør skiftes ud med års mellemrum. Gamle buske angribes nemt af forskellige sygdomme og giver dermed et mindre udbytte.

KØKKENHAVEN

Gulerødderne kan blive på bedet vinteren over ved en dækning mod frost. Der dækkes sidst på måneden efter at jorden er kølet ned og væksten indstillet. Der kan dækkes med halm. For at holde det tørt dækkes med plastfolie, der graves ned langs siderne af bedet. Over plastfolien lægges endnu et lag halm, der hindrer, at luften under folien varmes op af solen. Bliver dækmaterialet liggende på jorden om foråret, sinker det jordens opvarmning og gulerøddernes spiring. Så det er muligt at få "friske" gulerødder i juni. I stedet for halm kan der bruges en vintermåtte til at beskytte gulerødderne. Det er nemmest at opbevare gulerødder i kasser med fugtigt sand på et koldt, frostfrit sted. Gerne en kold kælder.

VÆKSTHUSET

Det er tiden at bjerge agurkfrugterne, da kulde, fugt og mangel på lys langsomt ødelægger planterne. Væksthus-

agurker er ganske udmærkede til syltning, ligesom asier.

Tomaterne er også på retur. De kan plukkes og lægges i kasser i et lag. Hold øje med kasserne, blot en enkelt frugt begynder at rådne, er der risiko for at det breder sig til de øvrige.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Chokoladeblomst (*Cosmos atrosanguineus*) har en knold i jorden, der sikrer at planten kan skyde igen året efter, nærmest ligesom *Dahlia*. Knoldene skal overvin tre frostfrit. Står den i en krukke kan planten blot nedvisne for at skyde frem igen til foråret – når krukken opbevares frostfrit.

Kun frugter uden sår og sygdoms angreb bør vinteropbevares.

Eftersommer i morfars prydhave

Af John Henriksen, slotsgartner emer.

Efter en relativ kedelig og kold sommer rent vejrmæssigt længes man altid efter en rigtig Indian Summer med lune septemberdage og smukke efterårsfarver.

I morfars prydhave er der variation mellem stedsegrønne og løvfældende planter. Hvis der er for mange stedsegrønne planter, bliver haven meget stereotyp og du opnår ikke en have med de mange smukke dekorative efterårsfarver. Så husk altid at kombinere de to kategorier af planter.

HVAD ER DER SÆSON FOR I PRYDHAVEN LIGE NU?

I princippet er der sæson for alle haveaktiviteter. Jeg vil dog undlade at plante barrodede planter lige nu og vente til november-december. Bortset fra dette så laver jeg i princippet lige nu:

- Deling af planter og omplantninger i staudebedet.
- Lægning af nye eller gamle forårsløg.
- Plantning af stedsegrønne planter i potter eller som klumpplanter.
- Plantning af løvfældende træer og buske i potter.
- Græssåning og etablering af ny græsplæne.
- Beskæring af frugttræer, træer, buske og løvfældende og stedsegrønne hække.

DERFOR ER SEPTEMBER SÅ GOD EN HAVEMÅNED

Årsagen til at september er så god en måned at arbejde i kolonihaven er den høje luftfugtighed, høje dagtemperatur og høje jordtemperatur kombineret med normalt god jordfugtighed.

Alle planter, frø og løg som bliver sat i jorden nu i september får hurtigt fat og begynder med det samme at producere nye rødder og skud. På denne måde når de nye planter at producere nye rødder og kan dermed lettere klare en evt. hård og streng vinter.

Husk altid at vande de nyplantede planter selv om du synes at jorden er fugtig.

INDIAN SUMMER

Udtrykket stammer fra Nordamerika og har fået navn efter indianernes farvestrålende krigsmaling. Fænomenet ses normalt i september – oktober efter den første nattefrost og i vindstille perioder med temperaturer på ca. 20 grader. Det er de farvestrålende efterårsfarver på de løvfældende træer og buske som giver de mange fantastiske kontraster.

Stedmoder, Bellis og forglemmigej kan plantes om efteråret samtidig med at forårsløgene lægges.

10 GODE RÅD til kolonihaven i september

Jeg har nogle enkle råd til morfars prydhave i september som jeg altid følger:

1. I september lægges alle forårets løgvækster. Når løgene og knoldene kommer tidligt i jorden bliver blomstringen større til foråret.
2. Lap eller nyså græsplænen. Frømængde: 3 kg/100 m².
Drys NPK gødning ud for sidste gang i år: 2-3 kg. pr. 100 m².
3. Alle frugttræer kan beskæres efter høst. Frugten høstes ved modenhed.
4. Birk, ahorn og valnød kan beskæres nu.
5. Både stedsegrønne og løvfældende hække beskæres og klippes for sidste gang i år.
6. Jeg har altid plastic parat til at dække sommerblomsterne med hvis der skulle komme nattefrost. Omkring den 20/9 er det ikke usædvanligt med årets første nattefrost.
7. Sæt klippehøjden op på græsslåmaskinen til ca. 3 cm.
8. Fjern evt. flerårigt ukrudt – så får du det lettere til foråret.
9. Jeg sår og udplanter altid de tidlige sommerblomster nu. Hvis de evt. dækkes med gran, kan de overvintre på blivestedet. Det er f.eks. forglemmigej, stedmoder og Bellis. Plant dem i bedene samtidig med at du lægger forårsløg. Så er du fri for andet end at forårskultivere.
10. Alle planter kan plantes nu undtaget de barrodede (hæk- og forstplanter). Husk god vanding.

Efterårs- blomstrende KROKUS

De efterårsblomstrende krokus er diskrete i farverne på blomsterne og ikke prangende som forårsblomstrende krokus. De fleste sorter er enten hvidlige eller lilla i forskellige nuancer. For at opnå god blomstring skal løgene lægges, så de kan blomstre i fuld sol.

Et problem kan være at de blomstrer pænt nogle år, hvorefter de bliver til en tæt klynge uden blomster. Sker det graves det hele op om foråret, løgene sorteres og de største sættes med god afstand.

Jann Poulsen

Efterårsblomstrende krokus.

Den nye sorte kasse med krydderurter.

ET HÆVET PLANTEBED

Vi anvender dagligt mange friske krydderurter i køkkenet. De forskellige krydderurter voksede flere steder i haven. Jeg har altid ønsket at de stod samlet på et sted. En dag havde det lokale byggemarked tilbud på trykimprægnerede fyrretræsbrædder, så nu skulle det være.

Jeg indkøbte den fornødne mængde træ så jeg kunne fremstille en kasse med målene: 60x120x40 cm. Brædderne og stolperne havde målene 28 x 120 mm og 75 x75 mm.

I haven blev siderne skåret ud og hver bræt blev fæstnet til stolperne med 4 skruer, 2 stk. i hver ende. Efter at kassen var samlet blev den malet sort og foret med plast (som beskyttelse mod imprægneringsvæsken).

I bunden blev der lagt 5 cm lecasten som dræn. Derpå en god muldjord og til sidst indsamling og plantning af krydderurterne.

Min nye krydderhave har nu været i brug hele sommeren til stor glæde for husets kok.

John Henriksen

Besøg Gottorp Slot

Gottorp Slot er tysk men med en spændende historie i Danmark også. Slottet stammer tilbage fra 1400 tallet, men det nuværende slot stammer fra 1703. Slottet er ombygget flere gange, men der findes stadig autentiske rum i slottet. Det firefløjede slot rummer mange skatte, bl.a. en af Tysklands største arkæologiske samlinger, som giver et overblik fra kulturhistorien i Slesvig-Holsten til stenalderens jæger-samler samfund. Enestående fund er blandt andre fundet af Nydamsbåden, der med sine 23 meter kunne krydse åbent hav, de kostbare offerfund fra Thorsberg og de fantastisk velbevarede møsølsig fra Windeby og Rendswüren. I 1600-tallet var Gottorp under hertug Frederik den III et samlingspunkt for Europas tænkere.

Slottet har ført en omtumlet tilværelse. Der har været hospital, dansk kaserne, tysk kaserne og meget mere. Slottet er også blevet erobret af Danmark og i den forbindelse fjernede vi alle værdigenstande og sågar også alle træer og planter i slottets nye parterrehave.

Kolonihaveforbundets konsulenter besøgte i september 2014 slottet og ved ankomsten til Gottorp Slot blev vi smukt modtaget af Prinzessin Anne Dorothea, der gav en excellent gennemgang af slottets mange seværdigheder, de mange sale med kirkekunst, de udsøgte samlinger af dansk og tysk kunst fra 1800-tallet, samt ikke mindst Kapellet, det eneste rum på slottet, der har overlevet århundreder. Den genetablerede barokhave beliggende uden for slottet, en terrassehave analog Frederiksborg Slotshave, er et besøg værd. Slottet på en ø og haven der rejser sig på søens bredder. Haven er også berømt for sit globushus og er det første barokanlæg i Europa i denne kategori.

Hans Preisler

Pak choi, mizuna, og sareptasennep står frodigt i midten af oktober. Her er meget mad til salater og wokretter.

SIDSTE UDKALD FOR SÅNING

Lige nu er der mange steder med bar jord i køkkenhaven efter løg, kartofler, salat og de tidlige gulerødder. Det er disse huller, der skal udnyttes, hvis man vil gribe sidste chance for at få sået på friland. Spinat og orientalske bladgrøntsager som mizuna, pak choi, sareptasennep og rød og grøn sennep kan stadig nå at udvikle sig, hvis de sås nu. Det er en fordel at dække med fiberdug for at fremskynde spiringen. Ud over at planterne giver os mad, er de også med til at minimere udvaskningen af næringsstoffer fra den bare jord og holde på jordstrukturen. Hvis der er plads i væksthuset efter agurker, kan man så de samme afgrøder her samt salat og radiser. I væksthusets beskyttende klima vil disse sene afgrøder blive større end på friland og stå helt hen i november og december måned, indtil frosten trænger sig ind bag ruderne.

Mia Stochholm

Mobilt udekøkken

Udekøkkener og gasgril bliver mere og mere populære, også i kolonihaverne. Purus Garden er et nyt mobilt udekøkken i rustfrit stål. Det er nemt at rulle hen til, hvor det skal bruges og kan tilkobles vandforsyning med et almindeligt Gardena-system. Leveres fra Sverige til 9.995 kr. Se mere på www.purus.dk.

Hans Preisler

Stor sten lille plante.

Stor sten – lille plante

En stor sten med en hulning kan være et ganske godt sted for nogle planter at gro. Den forsænkede hulning kan indeholde vand ved at stenen opvarmes om dagen og afkøles om natten hvorved der dannes kondensvand. I luften er der støv og andet som kan danne næring til planten. Stenurt (*Sedum*) i flere lave sorter klarer sig godt under tørre, sandede, stenede forhold.

Jann Poulsen

Terrassevarmer af keramik

Feuerspiel bålbad er et helt nyt kvalitetsprodukt fra Denk Keramik i Tyskland. Bålbadet er fremstillet af det patenterede CaraFlam keramik, som oplagrer tre gange så meget varme som stål, og derfor er velegnet som terrassevarmer. Let at flytte og med et stativ i rustfrit stål kan det løftes op i passende højde.

Vejledende pris 3.195 kr.
Se mere på www.lp-sales.dk eller ring på 6155 3016.

Hans Preisler

Eksklusiv havestol

Den italienske møbelproducent Fast markedsfører nu en helt ny eksklusiv havestol, Foreststolen. Et banebrydende design der fås i fem forskellige farver og er fremstillet af helstøbt aluminium. Se mere om priser og levering på: www.fastdesign.dk eller ring på 2026 0442.

Hans Preisler

VEDBEND

Hedera helix 'Arborescens' er voksenformen af alm. vedbend. Den har helrandede, stedsegrønne, blanke blade. Den får blomster tidligt efter-år, de sidste insekter, sommerfugle, hvepse og spyfluer nyder den sidste nektar i plantens blomster og sørger for bestøvning. Det resulterer i grønne frugter, der modner i løbet af foråret hvor de er sorte og eftertragtede af fuglene. Busken bliver et par meter høj. Er meget nem at beskære. Kan formklippes.

Hedera Helix 'Arborescens'

Jann Poulsen

Insekthotellet

Insekter virker muligvis irriterende når de sværmer rundt i haven, men vi kan ikke undvære insekterne. De sørger for at frugttræer og buske bliver bestøvet når de flyver rundt mellem havens træer og spreder pollen, så der kommer frugter i løbet af sommeren og efteråret. Ydermere er insekter en vigtig fødekilde for havens fugle.

De flotte, velplejede haver byder ikke på mange skjulesteder for insekterne, derfor er det en god ide at hjælpe dem med et insekthotel. Et insekthotel giver insekterne et sted de kan bo og yngle. Der findes både små og store insekthoteller til små og store haver. Det er ikke størrelsen der er afgørende for hvor populært ens insekthotel er blandt insekterne. Det vigtige er, at insekthotellet består af en masse hulrum i forskellig størrelse. Insekthoteller kan efterhånden købes i de fleste planteskoler, eller man kan vælge at lave det selv. Insekthoteller laves af forskellige materialer, man finder rundt omkring i haven, holdt sammen af en ramme, ofte bestående af fire brædder. De små kan være dekorative at have hængende på et hegn eller skur.

Maria Frederiksen

Pyracantha 'Soleil d'Or'.

ILDTORN

En delvis stedsegrøn busk, der bliver omkring 2 meter høj. Den kan tåle kraftig beskæring. Den er tørketålende og kan anvendes til espalier plantet op ad et hus. En god prydbusk i kolonihaven. Tolerant over for ler og sandjord, men tåler ikke en våd jord. Blomsterne er hvide, medens frugterne er rød- eller gullige. Fuglene kan godt lide de røde frugter. Ildtorn – *Pyracantha 'Soleil d'Or'* og *Pyracantha 'Orange Glow'* er sunde sorter.

Jann Poulsen

Duehoved

En staupe der blomstrer fra august og hen på efteråret. Kan være lidt langsom med at komme i gang om foråret, men er frodig fra midsommer og langt hen på efteråret. Bliver ca. 80 cm høj, er stiv i grenene, skal aldrig bindes op og er god i midten af staudet. Ingen særlige krav til jordbunden, men vokser bedst når den har en plads i solen. Duehoved findes i flere arter og sorter. Den omtalte hedder *Chelone lyonii* og har rosa blomst.

Jann Poulsen

Prunus maackii.

Manchurisk kirsebær

Smukke stammer giver fine virkninger hele året i kolonihaven. Ikke mindst efterår og vinter, når bladene er faldet af. Barken på stammen og ældre grene er blank gyldenbrun. På ældre grenpartier løsner barken i lodrette, grågule striber, som er frynsede i kanten. Blomstrer i april med store hvide blomster.

Jann Poulsen

Forår hos Claus Dalby

Claus Dalby er en flittig forfatter med mange udgivelser i bagagen. Claus Dalbys "Forår" er efterfølgeren til "Jul". Bogen er sprudlende, fyldt med billeder og gode tips og ideer, alt sammen til inspiration omkring forårets komme. Bogen er opbygget over tema' er hvor hvert dobbelt opslag beskriver et emne med kort oplysende tekst og med flotte farvefotos i Claus Dalbys velkendte kvalitet. Emnerne er f.eks.: forskud på foråret, mit blomsterværksted, påskegul, æg med tekst, smukke vaser; men også med et nyt væksthuis, gækkebreve, glas eller keramik med meget mere. Absolut en inspirerende, smuk bog om foråret ude i haven og inde i huset.

- **CLAUS DALBYS FORÅR**
Claus Dalby
Klematis, 272 sider for 299,95 kr.
vejledende

Bier er aktuelle som aldrig før

Bier i baghaven handler om at holde et lille antal bifamilier i baghaven og henvender sig til dem, der gerne vil begynde samt dem, der har haft bier i nogle få år. At passe bier er rimeligt enkelt, men det kræver, som alt andet, en vis viden om biernes liv og om sygdomsbekæmpelse. Forfatterne, som selv er gået fra et til 50 stader, beskriver biernes liv året rundt og hvad man skal gøre for at bierne trives. Er du interesseret så læs bogen, men vil du starte, så hør lige naboer og bestyrelsen om mulighederne. Det kunne være på friarealet i stedet for i haven.

- **BIER I BAGHAVEN**
Karin Gutfelt og Torben Overgaard
Koustrup, 144 sider for 198 kr. vejledende

Om humlebie

En nylig udkommet bog handler om humlebieerne, deres liv og nytteværdi som bestøvere i naturen og i erhvervet, om at afdække humlebieernes liv som på mange måder er ukendt og "hemmeligt" og om meget mere. Tænk at man kan fylde 335 sider om humlebieerne, og uden det bliver kedeligt. En interessant, fyldig bog om humlebieerne og deres liv, beskrevet af en nørd forstået på den gode måde!

- **HUMLEN VED DET HELE**
Dave Goulson
Don Max, 335 sider for 299 kr. vejledende

FOR TOMATDYRKERE

En ny aktuel bog om tomater er udkommet. Ud af 1000 sorter har man udvalgt 78, der er beskrevet i denne bog med sortsgennemgang, årstidsopdelt dyrkningsvejledninger, om dyrkning på friland i pletter eller i væksthuis. Her er generelle dyrkningstips, om vanding, sædskifte og gødning samt et fyldigt afsnit om sygdomme og skadedyr. Frøavl, forædling, høst og opbevaring mangler ej heller og bogen afsluttes med forskellige opskrifter på tomatchutney, -marmelade, -ketchup og henkogning i ovn samt syltede grønne tomater. En nyttig lille bog for kolonisterne om en sund og velsmagende spise, mange dyrker i haven.

- **DEN NYE RØDE BOG OM TOMATER**
Lene Tvedegaard
Koustrup, 176 sider for 198 kr. vejledende

KLATREPLANTER

kan bruges på mange måder

Klatreplanter er fællesbetegnelsen for alle klatrende, slyngende og rankende planter.

Anvendelsesmulighederne er mange. Det er en af de plantegrupper, der kan give farve i kolonihaven ved anvendelse op ad stolper, vægge, i træer og som bunddække.

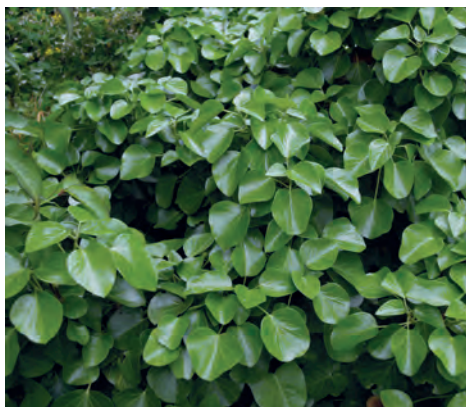
PÅ TERRASSEN, ALTANEN OG I KRUKKERNE

Når klatrende planer har nået en passende højde og bredde, kan de i mange tilfælde erstatte diverse skyggegivere som parasoller og skærme. Som skyggegiven- de er klatreplanter også velegnet til at løbe under taget på en overdækket terrasse. Når der vælges løvfældende planter giver bladene fuld skygge om sommeren og fuld lys når bladene falder af. Mange planter har smukke høstfarver, ligesom bladformen kan variere meget. De fleste har blomster og nogle endda med duft. Småblomstrende klematis har dekorative frøstande. Klatreplanter med frugt giver ekstra liv, især hvis de er spiselige som hos vindruer og kiwi.

Klatreplanter kan udmærket dyrkes i store potter og bruges som rumdelere på terrassen, og terrassen vil virke meget frodig, der kan skabes intime områder. Er der behov for plads til mange mennesker kan potterne rulles væk, især hvis der er sat hjul under plantekasser, potter og krukker.

Planterne kan nemt flyttes ind i huset om vinteren. Potterne kan også placeres langs med huset og dækkes med vintermåtter.

Vin kan udmærket dyrkes i potter, vinplanten bindes til en stok, så den har en gennemgående hovedstamme i ca.

Hedera helix 'Hegla' – bunddækkende vedbend.

1,50 meters højde. Om sommeren vil der på sidegrenene fremkomme velsmagende klaser. Ved at have vinplanter på på terrassen undgår man ofte at druerne i klaserne ikke rådner, da luften er mere tør end i væksthuset.

PÅ STOLPER

På stolper som kan placeres frit i kolonihaven kan der plantes klatreplanter. På et lille areal kan opnås fine virkninger ved at placeres en eller flere stolper, og når klatreplanterne dækker stolperne, vil det være med til at give haven højde. Stolperne kan også placeres på forskellige måder i forhold til hinanden, så der kommer dybde og perspektiv og samtidig kan man ikke overskue hele haven på en gang, men må bevæge sig og dermed få nye oplevelser, set fra en anden vinkel.

Med de forskellige typer klatreplanter er det muligt at have forskellige farvevirkninger på de enkelte stolper. Der er klatreplanter med stedsegrønne blade, nogle med forskellige bladformer og nogle med fantastiske høstfarver. Nogle blomstrer om vinteren (vinterjasmin), andre forår, flere om sommeren og enkelte om efteråret. Nogle har smukke

Trompetblomst, frodig klatreplante.

frøstande, andre dejligt duftende blomster.

ETÅRIGE OG FLERÅRIGE

Der er både flerårige klatreplanter, som nok er de mest foretrukne og etårige, der kan være attraktive, gror hurtigt til og når at blomstre og sætte frugter og frø samme sommer. Pralbønnen er en fortrinlig klatreplante, gror hurtigt op ad stolpen, får farverige blomster og lange bælg, som er meget anvendelige i køkkenet.

MEGET AT STØTTE SIG TIL

Der er meget at vælge imellem når pergolaen, forskellige stativer, portaler, op ad huset, overdækkede buegange (loggiaer) og hegn skal beplantes, der kan næsten fremkomme sydlandsk udseende.

UBEHANDLEDE JERNSTATIVER

Som rionet, støbenet, der kan købes i ønsket længde og bredde, samt med forskellige maskestørrelse. Velegnet som smalle rumdelere og kan give lidt læ. Ved at plante vedbend kan man opnå en helt smal, stedsegrøn skillevej.

Hortensia.

VANDRET PLAN

Mange klatreplanter er velegnede som bunddækkeplanter. Vedbend (efeu) er en typisk og meget brugt klatreplante. Den kan vokse op i træer, er god på træhegn, dækker stammer på udgåede træer m.v. Vedbend kan klippes kraftigt tilbage hvert forår, lige ved løvspring, og kan holdes ganske lav. De stedsegrønne blade hindrer ukrudt i at spire, der er simpelthen for mørkt.

Klatrehortensia kan udover at klatre opad anvendes som bunddækkende plante, en plante kan i løbet af få år dække flere kvadratmeter jord. Den vil også blomstre selvom grenene ligger hen ad jorden. Den vil kunne slå rod på de grene som har jordkontakt.

Andre interessante klatreplanter som bunddække på solåbne pladser kan være forskellige typer af vildvin, men også rådhusvin der får smukke høstfarver på bladene.

PLANTNING

Mange af de klatreplanter vi anvender kommer oprindeligt fra skovagtige miljøer. Derfor er det en god ide at prøve at efterligne disse miljøer for at opnå god vækst og frodighed.

Simpel Pergola.

Jordbundsforholdene er vigtige, men også placeringen i forhold til solen. Klematis sætter pris på en letmuldet, skovagtig bladjord. Vildarterne kaldes også for skovranke. Stiv lerjord er ikke velegnet, og tørvestrøelse (spagnum) er heller ikke noget for klematis. På etiketten som er på planten ved køb, står om den skal plantes i sol eller halvskygge.

Klatreroser der placeres op ad et hus, og især på sydsiden, vil blive udsat for udtørring i varme sommerperioder og bliver derfor nemt modtagelig for svampesygdomme som meldug og stråleplet. Ved at sørge for vand og lidt gødning, samt sunde sorter, vil svampesygdomme kunne undgås.

OPBINDING

Mange klatreplanter skal hjælpes for at man kan få opbygget et godt skelet, så planterne hurtigt kan udfylde deres plads. Vær omhyggelig med at få grenene placeret. Er opbindingen ikke i orden fra starten, kan det være vanskeligt at rette op, evt. må planten klippes helt ned og en ny opbygningsperiode må påbegyndes.

Planterne ses efter i vækstsæsonen, bindinger skal måske løsnes eller udskiftes.

Beskæring, soignering og kontrol er nødvendigt flere gange i vækstsæsonen.

Blomsterkarse

Af AneMette Olesen, haveeskribent

Blomsterkarse i haven! Det skal man da have. Denne dejlige sommerblomst og krydderurt er lige så uundværlig for mig som nyopgravede kartofler.

Blomsterkarsen er med til at give haven frodighed, farve og duft. Knap har et frø fået fat, før en plante spurter hen ad havens bede og udvikler et væld af grønne tallerkenformede blade hvorunder de kønne og velduftende blomster titter frem. Blomsterne er trompetformede og kan blive op til 7 cm lange. De kan f.eks. være gule, røde, orange, flødefarvede og rødbrune og afgiver en dejlig parfumeret duft når man snuser til dem. De skjoldformede blade er langstilkede og buskagtige sorter bliver 30 til 40 cm høje. Frøene er tredelte og på størrelse med grønærter. Planten tåler ikke frost, og vil gå til så snart den kommer. Derfor regner vi den for en etårig sommerblomst selv om den er flerårig. Frø sås i maj måned på en solrig og veldrænet god muldjord. Planteafstanden bør være 20 cm og sådybden 3 cm. Hvis planten kommer til at vokse i fugtig, velgødet jord vil den kunne løbe over et større areal. I dag fås både slyngende og kompakte planter og en brogetbladet sort er også sjov at sætte plads af til.

KÆRT BARN HAR MANGE NAVNE

Blomsterkarse er det anbefalede danske navn, men planten har mange andre navne f.eks. tallerkensmækker, kappucinerkarse, indianerkarse, baldamer, tropaeolum, landløber og nasturtie. Blomsterkarse har fået sit danske navn fordi blomster og blade smager af karse. Det er især den fine duft og afdæmpede karsesmag i blomsterne, der har gjort planten populær som krydderurt. Den

stammer fra de tropiske områder i Sydamerika, og fra Peru bragte spanske munke planten med til Europa i 1500-tallet.

MANGE ANVENDELSESMULIGHEDER

Som lægeplante var blomsterkarse allerede kendt og anvendt af de sydamerikanske indianerstammer, der bl.a. brugte planten ved vejtrækningsbesvær, mod skørbug og forkølelse. Planten er da også rig på C-vitamin og indeholder bakteriedræbende stoffer der måske kan stoppe en halsbetændelse under udvikling. Den indeholder bl.a. 10 gange mere C-vitamin end almindelig salat. Frøene har afførende egenskaber, og blomster og blade har ry for at fremme dannelsen af de røde blodlegemer. Den er af og til blevet kaldt for "havens penicilin" pga. dens bakteriedræbende egenskaber. De skarpt smagende olier skærper fordøjelsen, og derfor kan de kønne blomster anbefales i sommerens salater. Under krigen, da det var svært at få fat på kapers, har man bl.a. syltet blomsterkarsens umodne frø i salt og eddikelage som kaperserstatning. De tørrede frø, som har en pebret smag, kan bruges ligesom sort peber til at krydre mad, og anbefales f.eks. til folk på skånekost. Desuden kan de udsprungne blomsterknopper syltes og bruges som kapers eller finthakkede blomster røres i kryddersmør til en bagt kartoffel mm.

HISTORISK SET

Hvis man kigger på plantens blomst og blade kan man godt få associationer til en krigerhjelme (blomsten) og et skjold (bladet) og derfor er planten blevet beskrevet som opstået af en trojansk krigers blod. Det botaniske navn *Tropaeolum* er givet af den svenske botaniker Linné, og hentyder netop til bladets form som et skjold, og de røde blomster som blodbestænkede krigerhjelme. I ældre tid hængte krigere efter et slag deres modstande-

res skjolde og hjelme op i et træ, og dette træ blev kaldt for et "tropaeum". Navnet "nasturtium", der ofte er brugt om planten, betyder egentlig "næse forstyrrer" og hentyder til den skarpe duft og smag af bladene.

TROPAEOLUM OMFATTER FLERE FORSKELLIGE ARTER:

■ *Tropaeolum majus* er den mest dyrkede. I dag fås et stort udvalg af sorter med forskellige blomsterfarve og med enkelte eller fyldte blomster. Planter kan bruges i blomsterbede, krukker, plantekasser og ved kanter.

■ *Tropaeolum peregrinum*, også kaldet "canarisk blomsterkarse" eller "sommerfuglekarse" er en dekorativ klatrende sommerblomst, der kan dyrkes ved et terrassehegn eller som klatreplante i væksthuse og udestue. Den stammer fra Peru, hvor den har været dyrket langt tilbage i Limas haver. Den udvikler lange ranker, der kan blive ca. 5 meter lange og i løbet af sommeren kommer de citrongule sommerfuglelignende blomster. Selv om dens hjemland er Peru blev den i Europa populær på de Canariske øer hvilket gav den sit navn. Planten kan være flot i en altankasse.

Blomsterkarse har mange fine egenskaber.

Højt til LOFTET

Det er ved at være på høje tid at tænke på de sarte, flerårige, planters overlevelse.

Mange af os har haft stor glæde af planter i krukker i haven. En del af dem er flerårige men ikke hårdføre og vil kunne udvikle sig og blive større og flottere hvis de har gode overvintringsbetingelser.

PLANTER PÅ HOTEL

I efterhånden en hel del år har nogle af os valgt at lade planterne komme "på hotel" vinteren over for at hente dem hjem igen, når der ikke mere er den store risiko for nattefrost.

Der er ikke mange firmaer her i landet, der udelukkende beskæftiger sig med at passe på planter for os, men et af dem ligger i Smørum, tæt på København.

STARTEN

Gartneriet, der ikke producerer planter mere men udelukken- de passer andres planter om vinteren, drives i dag af Dennis Vesterager. Dennis er barnebarn af Harry Vesterager, der ud over at passe sit gartneri, også var meget optaget af organisationsarbejde inden for dansk gartneri. Selv om han, da han var 64, i 1985 opgav sit gartneri og det meste af det organisatoriske arbejde, var han alt for aktiv til helt at opgive sit erhverv og han fortsatte derfor med at lave sommerplanter til Tivoli og at opbevare deres sarte planter om vinteren. Også blomsterkunstneren Tage Andersen var blandt kunderne. For Harry Vesterager var det dog "lidt for sjov", for han var jo pensioneret.

FORTSÆTTELSEN

I 2005 var der 60 kunder og barnebarnet Dennis kom med på fuld tid. Hans baggrund er en HTX og merkonomuddannelse og det faglige er tillært, men ingen kunne have en bedre læremester end Harry Vesterager, der stadig er at finde i gartneriet stort set hver eneste dag. Her tales ikke om alder men om lyst til og viden om arbejdet. I 2015 var der ca. 1550 kunder, hvoraf 4/5 private, men arealet på 7000 m² fordeles sig med ca. 2/3 til private og 1/3 til virksomheder, herunder Tivoli, for virksomheder har ofte mange planter, der skal tages hånd om. Kunderne kommer fortrinsvis fra Sjælland og Skåne. For perioden september til juni kan man få passet sine planter med varme, vand og gødning for 675,- kr. pr. m². Hvis

Af Grethe Bjerregård, fagredaktør

man ikke selv har mulighed for at transportere sine planter frem og tilbage henviser gartneriet til vognmænd, som kan hjælpe med dette.

PASNINGEN

Da der jo ikke er tale om stueplanter men planter, der foretrækker en forholdsvis lav temperatur, men dog frostfrit, holdes med automatik en gennemsnitstemperatur, hvor der ikke er mere end 10 graders forskel på dag og nat i januar-februar. Gennemsnitstemperaturen over tre dage er 7 grader C. Der er måleudstyr til alt undtagen vanding, så det meste manuelle arbejde om vinteren er vandingen, der tager ca. 20 timer og forbruger ca. 50 m³ opsamlet regnvand pr. vanding. Der tilføres 2 promille standardgødning ved hver vanding. Til *Citrus* tilføres jernvitriol, så de holder de grønne blade. Den travleste periode er oktober og maj og arbejdet klares af Dennis, Harry, en elev, en fastansat samt to sæsonansatte gartnere efterår og forår.

I marts og april kan der arrangeres omvisninger. Gartneriets hjemmeside: www.planteopbevaring.com

Rodfrugterne aftoppes og dækkes med let fugtigt sand, før de sættes til vinteropbevaring et køligt sted.

Vinteropbevaring af grøntsager

Selv om mange af de afgrøder, der er tilbage i køkkenhaven tåler en smule frost, er det en fordel allerede nu at gøre klar til vinteropbevaringen.

Det er en vigtig del af selvforsyningstanken at tænke vinteropbevaringen med ind i sin planlægning. Heldigvis kan nogle af afgrøderne klare vinterkulden, andre kan syltes, fryses ned eller mælkesyregæres og kål og rodfrugter kan med enkelte forholdsregler holdes friske til næste sæson.

STRÆK SÆSONEN MED FIBERDUG

Ved udsigt til blot den mindste smule nattefrost skal fiberdugen frem for at forlænge sæsonen for salat og de sene bladgrøntsager som sennep og mizuna. Knoldfennikel, bladbede, spinat, bladselleri og kruspersille tåler en anelse frost men sætter også pris på at blive dækket med fiberdug, hvis sæsonen skal strækkes ind i efterårsmånederne. Man kan bruge buer af elektriskrør til at holde fiberdugen oppe. Hvis man dækker med to lag, er det ikke usædvanligt at have persille, bladselleri og knoldfennikel indtil jul.

Vintergræskar som hokkaido er klar til høst, når stænglen er visnet helt ned og de har fået en mørk orange farve.

Halm kan bruges til at dække rodfrugter, der er lidt sarte over for frost.

LØG OG HVIDLØG SKAL TØRRES GRUNDIGT NED

Både almindelige løg og hvidløg tørres med toppen på. De kan hænges i bundter under et tagudhæng eller i et udhus, hvor der er godt ventileret. De kan med fordel eftertørres ved et fyr eller en brændeovn til de yderste lag er helt tørre og let kan fjernes med fingrene. Tag ikke toppene af, da det kan give adgang for svampe. Når de er tørret godt ned, opbevares de tørt og også gerne køligt. De kan godt tåle lidt frost, men er de frosne, skal de tø langsomt op, før de bruges i maden.

GRÆSKAR TÅLER IKKE FROST

Vintergræskar som hokkaido og butternut høstes på en tør dag før den første nattefrost, hvilket typisk er i midten af oktober. Græskar er høstklare, når stænglen er blevet hård, og de har fået deres rigtige farve. Efter høst eftermodnes græskarrene ved god varme et par uger indendørs og opbevares herefter bedst ved en temperatur på 10-12 °C og tørt. Hvis de er blevet varsomt håndteret under høsten og ikke har fået stød, kan de holde sig indtil næste forår.

KARTOFLERNE SKAL AFMODNES FØR OPBEVARING

Kartoflerne skal have fast skind for at kunne holde sig til næste år. Det har de cirka 3 uger efter, de er visnet ned. Vælg en varm og solrig dag til optagningen, så jorden på kartoflerne kan tørre helt, inden de gemmes væk. Herefter må de ikke få lys, så en papkasse dækket med en papirsæk er ideel til opbevaring. Plastic får kartoflerne til at rådne. De skal opbevares frostfrit ved 5-10 °C.

Af Mia Stochholm, indehaver af urtehaver.dk

GRØNKÅL OG ROSENKÅL ER HÅRDFØRE

Der er heldigvis ingen grund til at bekymre sig om grønkål og rosenkål, de bliver bare bedre og bedre, jo længere vi kommer hen på vinteren, og de fortsætter endda med at vokse trods det sparsomme lys i vintermånederne. Lad dem endelig stå i jorden hele vinteren til gavn for regnorme og jordstrukturen. Sidst i april sætter de blomster på en lang stilk, som er meget delikat og kan tilberedes dampet som asparges.

HOVEDKÅL TÅLER IKKE HÅRD FROST

Savojkål tåler knap så meget frost som de hårdføre grønkål og rosenkål men kan som regel stå indtil jul uden problemer. Rødkål og hvidkål tåler kun lidt frost. Stødmærker udvikler sig let til råd under opbevaringen. Kålene høstes til opbevaring med stok og rod og kan stå i et udhus med god luftcirkulation. Ideelt set opbevares de ved en stabil og lav temperatur lige over 0 °C og høj luftfugtighed.

VINTERPORRERNE DÆKKES MED VISNE BLADE

De langskafte sommer- og efterårssporrer høstes før frost, og de korte og mere buttede vinterporrer dækkes med visne blade, så jorden holdes frostfri. Det gør det lettere at få greben i jorden, når de skal høstes. Ved udsigt til hård frost kan man grave en spandfuld op med jord på og stille den et mindre udsat sted.

LAD RODFRUGTERNE BLIVE I JORDEN

Rodfrugternes spredthed sikres bedst ved at lade dem blive i jorden vinteren over og høste af dem, efterhånden som man skal bruge dem. Jordskokker og pastinakker tåler frost og kan blive i jorden uden dække. Gulerødder, rødbeder, knoldselleri og andre rodfrugter er lidt mere sarte over for frost, især dem, hvor en stor del er over jorden, så her skal der dækkes med 20 cm halm, tang eller visne blade og eventuelt et stykke fiberdug til at holde materialet på plads. Dækkes med regntætte materialer som plastic, presenning eller vintermåtter er der større risiko for, at musene flytter ind. Hvis man vil opbevare dem indendørs, høstes de i efteråret på en tør dag og lægges i kasser med let fugtigt sand. Kasserne placeres et muse- og frostfrit sted med høj luftfugtighed.

220V I FRITIDSHUSET

Til lys, køleskab, tv

SOLCELLEANLÆG

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer 220V til fx **køleskab**, tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger.

LAGEROPRYDNING - SIDSTE CHANCE!

Højsæsonen slutter snart, og vi sælger nu de sidste kampagnemodeller. Leveres med kontrolplade og hovedafbryder for nem montering. (Tilbud gælder så længe lager haves!)

SPAR OP TIL KR. 3450,-

Solpakke 800Wh/1000W

kr. 8.999,-

Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobiltlf, iPad.

Strøm nok i højsommer og weekender.

250-255W panel (1x1,65m), 220V/1000W, 2,4kWh batterilager. Nr. 1369. Normalpris: 10.449,-

SPAR 1500,-

Solpakke 1.7KWh/1000W

kr. 10.999,-

Som ovst. m/2 paneler. Strøm til hele sommeren.

2 paneler (2x1,65m). Nr. 1370, Normalpris: 12.999,-

SPAR 2000,-

Solpakke 1.7KWh/2400W

kr. 16.999,-

Til kaffemaskine, støvsuger, microbølgeovn

& alt i solpakke 800Wh. Strøm til hele sommeren.

2x 255-255W paneler (2x1,65m), 220V/2400W, 4,8kWh batterilager. Backup-indgang til ekstern 220V kilde. Nr. 1492. Normalpris: 20.449,-

SPAR 3450,-

Alle anlæg er komplette med udførlig dansk monteringsvejledning. Husk også at købe monteringsbeslag afhængig af tagtypen (200-600 kr. pr. panel). Viste batterikabinet er tilbehør (Kr. 599,-). Priser er inkl. moms og uden montering.

Vi er danmarks førende indenfor batterianlæg!
Læs mere på vivaenergi.dk/fritidshus

Viva Energi

Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

GRØNGØDNING

Af Jann Poulsen, haveskribent

Grøngødning, efterafgrøde og dækafrøde er 3 ord som stort set dækker det samme. Samtidig taler man om miljøplanter, som bruges til at opnå de 3 egenskaber.

Ved betegnelsen efterafgrøde fortælles at grønøgdningsplanter først sås efter at hovedafgrøden er høstet hen på sommeren. Og ved ordet dækafrøde fortælles at afgrøden har til formål at dække jorden. Alle 3 betegnelser har til formål at forbedre jorden ved dyrkning af planter.

JORDGRUBBER

Når ordet grubber høres, forestiller man sig at jorden løsnes mekanisk ved hjælp af f.eks. grubbetænder spændt på en traktor, men i naturen er der planter som går dybt ned i jorden, de biologiske jordløsnere. Rødderne på disse planter kan sammenlignes med en grubbetand, hvor jorden løsnes ned til den traktosefyldte jord.

Grøngødningsplanterne holder på næringen i jorden og er med til at løsne den.

Planternes rødder kan lave gange ned i den hårde jord, hvorefter regnormene kan etablere sig og der er blevet skabt grobund for at vore haveplanter som kræver en løs, veldrænet jord, kan vokse.

Stenkløver (*Melilotus altissima* og *Melilotus albus* – hvid, lav) har et meget dybdegåede rodsystem.

Er der problemer med en traktosefyldt eller forsømt, livløs havejord (ingen regnorme) kan stenkløver udsås i en blanding med gul sennep, herved vil der samtidig etableres et godt jorddække. Begge grønøgdningsplanter sås i august, begyndelsen af september. Stenkløver og gul sennep vil dække jorden i løbet af efteråret. I løbet af vinteren fryser sennepsplanterne væk, medens stenkløveren bliver tilbage, den er toårig. Den begynder at vokse når jordtemperaturen er passende og vil blomstre til sommer.

Jo længere tid stenkløveren får lov at vokse i det traktosefyldte område, jo bedre vil rodaktiviteten få indflydelse på den hårde jord.

Af andre gode grubber kan nævnes blå, hvid og gul lupin. Hvid lupin kan dyrkes på svære lerede jorde, medens blå og gul lupin vokser bedst på lettere jorde.

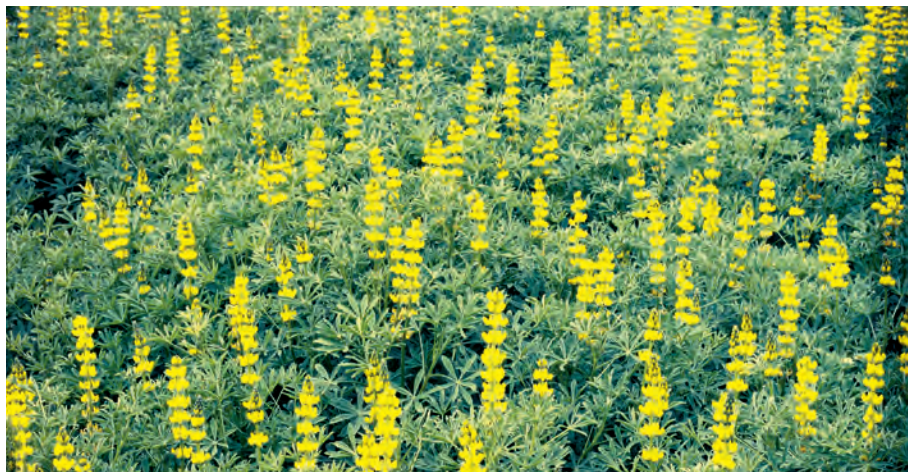
GRØNGØDNING

Grøngødningsplanter udnytter det tilgængelige kvælstof i jorden til opbygning af organisk stof. Hvis der ikke er planter til at udnytte det frie kvælstof, vil det blive udvasket af jorden.

Den grønne plantemasse kan anvendes i komposten og være med til at give næring til denne, som vil blive omsat og indeholde kvælstof til brug for andre planter, når komposten anvendes i haven. Det drejer sig om at udnytte naturens ressourcer på bedste måde. Ved at lade grønafrøden nedmulde på voksestedet bliver der føde til jordens mikroorganismer.

I haverne dyrkes først og fremmest enårige planter som grønøgdningsplanter. Når det drejer sig om undergrunds-løsning bruges flerårige planter. Enårige planter gennemløber hele deres livsforløb fra frø over grøn plante til blomstring og frøsætning på et enkelt år, hvorefter planten dør. To-årige planter vil vokse som grønne planter første år og sætte blomster og frø det andet år for herefter at dø. Om det er et- eller toårig er der altid en risiko for at modne frø spirer i haven.

Alle blomstrende grønøgdningsplanter er meget værdifulde som fødekilde for bier, der kan hente nektar og pollen.

Søde og sure bærfrugter

Nogle bær er søde andre sure. Fælles for dem er, at de er ret nemme at dyrke.

Selv med en beskeden indsats kan man have stor glæde af at dyrke buskfrugt. De første år efter plantningen kan der være behov for at vande, hvis nedbøren har været for sparsom. Senere kan det være nødvendigt at udtynne buskene, men ellers passer buskene sig selv.

De velkendte bærbuske stiller ikke særlige krav til jordbunden og kan placeres både sammen med grøntsager og i staudebedet. Undtagelsen er eksotiske bærarter som blåbær, der skal plantes i en spagnumholdig jord med lav pH-værdi – såkaldt sur jord. Alvorlige sygdomme er relativt sjældne og må undgås ved at plante modstandsdygtige sorter.

RIBS

Vil man kunne servere "rødgrød med fløde" er det nødvendigt at plante en eller flere buske. Erhvervsmæssigt er produktionen meget beskeden, så man kan ikke regne med, at de er i handelen, når man har brug for bærrene.

Den eneste sygdom man har grund til at frygte er skive-svamp, der vise sig som rødbrune pletter på bladene. Sygdommen kan også angribe solbær. En mere specifik sygdom er ribbesvind eller ribs skeblad, der er en virussygdom som medfører misdannede blade.

Udvalget af sorter er meget beskædet:

'Jonkheer van Tets' og 'Rondom' får begge røde, mens 'Hvid Hol-landsk' får hvide og søde bær!

SOLBÆR

I modsætning til ribs er antallet af sorter meget stort. Her er det vigtigt at vælge sorter, som er modstandsdygtige mod meldug og solbærmider

Angrebet af mider ses om efteråret, hvor knopperne bliver kuglerunde som følge af midens sugning.

En enkelt knop kan indeholde flere tusinde mider. 'Titanía' er en tidlig sort, der er modstandsdygtig mod meldug og knopgalmider. Sorten giver et stort og tidligt udbytte af bær, der har et relativt højt indhold af C-vitaminer.

'Intercontinental' er modstandsdygtig mod meldug og andre svampesygdomme.

'Ben Sarek' er ligeledes modstandsdygtig mod meldug samt filtrust men har kun et middelhøjt indhold af C-vitaminer.

Som andre buskarter plantes solbær med en afstand på ca. 1,5 meter og 5 cm dybere end de hidtil har stået – og vandes.

De første sorter af solbær begynder at tage farve i begyndelsen af juli.

Af Eigil Bisgaard Jensen, hortonom

STIKKELSBÆR

Vil man sikre sig bær til stikkelsbærsorbet eller stikkelsbær-kompot er det nødvendigt at plante et par buske, da udbuddet er meget beskædet.

Der findes både grønne, gule og røde stikkelsbær. Nok så vigtigt er at sorterne er modstandsdygtige mod meldug også kaldet stikkelsbærdræber.

'Green Willow' har grønne bær. Sorten er følsom for angreb af meldug.

'Hönings Früheste' har søde, gule bær men er desværre modtagelig for meldug.

'Invicta' giver grønne bær og er meget modstandsdygtig mod meldug.

'Achilles' giver store, røde bær men modner sent. Er ret robust over for meldug.

HINDBÆR

Dyrkningsmæssigt adskiller hindbær sig fra andre bærbuske ved at de afblomstrede grene klippes ned til grunden når bærrene er plukkede. Klippes alle skud ned fås kun bær hvert andet år. Planteafstanden i rækken kan være 0,5 meter. Da hindbær foretrækker et reaktionstal på under 6,5 kan det være en god ide at tilføre spagnum inden plantningen. Af samme grund bør man gøde med svovlsur ammoniak i foråret.

Den mest alvorlige sygdom er hindbærstængelsyge, der viser sig som store brune partier på stænglen nær bladfoden, men der er nok mange som betragter "orm" i hindbærrene som nok så alvorlig.

Årsagen er hindbærbillen, der lægger sine æg i blomsterknopperne for som larve at æde af bærrene. Man kan undgå angreb ved at vælge sorter som 'Autumn Bliss' og 'Polana'. De er begge efterårssorter som bærer på årsskuddene. To relativt nye sorter er 'Algonquin' med sæson i juli-august og 'Glen Prosen' der er lidt senere.

Solstrejf *og liv i skyggen*

Planter med brogede blade pyn-ter hele sæsonen, og de hvide eller gule farvetegninger giver også liv i skyggen, hvor der ikke er lys nok til blomsterne.

Blomster er smukke, men deres blomstring er som regel en kort fornøjelse, der er ovre i løbet af 2-3 uger. Planter-nes blade holder derimod hele sæsonen, og mange planter har elegante bladfor-mer og dekorative brogede blade, der kan være lige så smukke som mange blomster. Med brogede blade menes, at de ud over den normale grønne farve har endnu en farve. Ofte med hvide eller gullige aftegninger. I sjældnere til-fælde også røde farver. Det kan være diskrete pletter eller prikker, men ofte er der tale om farvede bladrande eller kraftige striber som er blevet fremavlet for at skabe størst mulig effekt. I Eng-land har man i mange år flittigt anvendt planter med brogede blade, men det er

først de senere år, at det er blevet popu-lært herhjemme. Anvendt rigtigt kan det brogede løv give beplantningen en helt ny dimension.

SMUKKE MISDANNELSER

Hos planter opstår undertiden forskel-lige former for arvelige forandringer, der kan give sig udslag i nye blomster-former og farver, men det kan altså også give nye bladformer og bladfarver. Når dele af bladet bliver hvidt eller gult er det egentlig en fejl i pigmenteringen. Det skyldes, at der ikke dannes grønkorn i bladet, og det er netop grønkornene, der medvirker til fotosyntesen, der om-danner solens energi til de kulhydrater, der får planten til at vokse.

Under normale omstændigheder vil planter med disse fejl blive udkonkurre-ret af de normale planter, der bedre kan udnytte sollyset. Planter med gule blade kan f.eks. blive solskoldede, hvis de står i fuld sol, men de trives fint i halvskyg-gen. Vi mennesker har været flittige til at finde disse afvigende planter og kryd-se og opformere dem til brug i haverne. Her trives de fint, når de ikke er udsat for den hårde konkurrence, der findes i naturen.

SAMLEOBJEKTER

De brogede blade ses hos alle typer af planter, men især hos stauder, som er hurtige at opformere. Især indenfor hosta er der så mange varianter, at de

for nogle er blevet de rene samlerob-jekter. Også hos kærmindesøster, pryd-græsser m. fl. er der mange varianter med brogede blade. Og krydderurter som mynte, timian, salvie og oregano fås med hvidbrogede eller gullige blade. Selv for-hadt ukrudt som skvalderkål kan lige pludselig blive til en eftertragtet plante, når den brillerer med hvidbrogede bla-de. Den brogede variant har dog også den store fordel, at den ikke spreder sig så vildt som den oprindelige skvalderkål, og dermed er den ikke farlig at bringe ind i haven.

Der er mange spændende måder at anvende det brogede løv på, blot skal det bruges med måde for at fungere optimalt. Der findes et stort udvalg af planter med smukke, brogede blade, der næsten er små kunstværker i sig selv, og som kan trylle liv i enhver have. De mest almin-delige sorter kan købes i plantecentrene, men hvis du går på jagt i specialplante-skoler og på plantebyttemarkeder, vil du opleve et helt andet og langt større ud-valg af planter med broget løv, så der er virkelig noget for enhver smag og til alle steder i haven.

GÅ TÆT PÅ

De brogede blade fungerer bedst på tæt hold. Placeret ved havelågen, langs en sti eller forrest i et bed er det let at se bladenes former og farver og her kan man nærstudere de finmaskede møn-stre som f.eks. findes hos flere af kær-

Krybende benved er særdeles god, når man gerne vil forme planter. Man har derfor i mange år podet busken på lige stammer i forskellige højder. 60 cm, 80 cm eller 1 m høje. I planteskolerne har man formet busken på toppen af stammen, så den fremtræder som en lille kugle. For at opnå en fortsat tæt kugle skal man 2-3 gange hvert år klippe buskens mange skud tilbage.

Euonymus fortunei 'Emerald Gaiety', omkring 1 m høj og bred med tæt vækst. Grønne blade med hvid kant. Euonymus fortunei 'Emerald' n Gold', omkring 1 m høj og bred med tæt vækst. Grønne blade m. gule kanter. Euonymus fortunei 'Blondy', omkring 1 m høj og bred med tæt vækst. Grønne blade m. gule kanter.

PLANT I KRUKKER

Prøv at plante brogetbladede planter i krukker, så de kommer lidt fri af den omgivende beplantning. Så kommer de for alvor til deres ret. Vælg en mørk krukke eller en der har samme farve som én af de to farver i bladene

Planter, hvor blomsterne enten sidder gemt eller er uanseelige har i mange tilfælde andre egenskaber, der gør dem attraktive. I gruppen af prydbuske til haven findes mange tilfælde af brogetbladede planter.

mindesøstre, eller de lyse eller gule striber i hostablade. På afstand smelter de hvide og grønne farver let sammen til en hvidlig-grå masse, mens de gulbrogede blade blot opleves som gulgrønne, men det kan selvfølgelig også udnyttes bevidst.

Generelt fungerer brogede blade bedst, hvis de står tæt sammen med andre lige-sindede, så der kommer sammenhæng i bedet og det ikke blot virker som en enkelt fejlplaceret eller syg plante. Hvis der er tale om forskellige typer af brogede blade, er det en god ide at have mere neutrale grønne planter imellem, så det hele ikke vokser sammen til en lidt for broget forsamling med lyse striber på kryds og tværs. Så bliver det samlede billede let for rodet, især hvis der også er mange forskellige bladformer, der ikke rigtig spiller sammen. Til krukker er de brogetbladede planter også rigtig gode. En stor krukke med lyse blade står flot mod en mørk baggrund.

Kærmindesøster Brunnera macrophylla 'Langtrees' (t.v.) og 'Frost' (t.h.)

BRUG EN ROLIG BAGGRUND

Sæt de brogetbladede planter mod en mørk baggrund for at få maksimal effekt i både form og farve. En mørkegrøn takshæk er perfekt til at få plantens former og de lyse farver til at træde frem.

UNDGÅ TILBAGEFALD

Brogede buske som fx hvidbroget kornel og gul liguster kan "slå tilbage" og få grønbladede skud. Disse vokser ofte kraftigere end de brogede skud, så de skal klippes af inden de får overhånd.

Bladformer og -farver danner gode kontraster.

FÅ LIV I HAVEN

Uanset hvordan de brogede blade ser ud, er der noget fascinerende over dem, og de er altid gode til at skabe effekter og liv i haven. Planter med brogede blade er ikke blot langtidsholdbare og pålidelige, de kan også give et raffineret pift til et kedeligt hjørne og fungere som fikspunkter i haven, fordi de skiller sig ud fra omgivelserne. De brogede blade virker lettere end de rent grønne, og når der er hvide eller gullige glimt i bedet, virker det som om solen kikker ned og laver lysreflekser og sommerstemning, selv på en overskyet dag.

Af Frank Kirkegaard Hansen,
havearkitekt

FOSSILER

Der er stadig liv i de gamle

Af Jørgen Bech-Andersen, plantepatolog

For halvtreds år siden plantede jeg nogle af de såkaldte fossile træarter som stadig findes levende rundt omkring i verden i dag. De har kunnet spores flere hundrede millioner år tilbage i tiden ved hjælp af forsteninger af blade og kogler.

I 2014 var klimaet specielt gunstigt for følgende arter der har båret kogler og stadig er i gang med at fortsætte slægten. Botanisk hører de alle til sumpcypresordenen.

MAMUTTRÆ

Sequoia gigantea er kendt som forstening fra Devontiden for ca. 300 mil. år siden og findes stadig levende i det vestlige Nordamerika i den såkaldte Sequoia National Park. Det største træ her er opkaldt efter General Sherman, en berømt general fra den amerikanske borgerkrig. Stammen er knap 100 m høj og 30 m i omkreds. Træet er hen ved 3000 år gammelt. Der går en bilvej igennem et andet af træerne i parken, det viser noget om størrelsen.

PARASOLGRAN

Sciadopitys verticillata er fundet som fossil fra juratiden for 200 millioner år siden, men findes levende i Japan i dag. Jeg vil hellere kalde den parasoltræ, for det er ikke en gran.

SUMPCYPRES

Taxodium disticum er fundet i 65 millioner år gamle aflejringer fra Tertiærtiden i Europa, men findes stadig levende i Florida samt i det sydlige USA i dag. Her står de ofte i vand og for at få luft danner de luft-rødder på indtil en meters højde. I min have holder plæneklipperen lufrødderne nede.

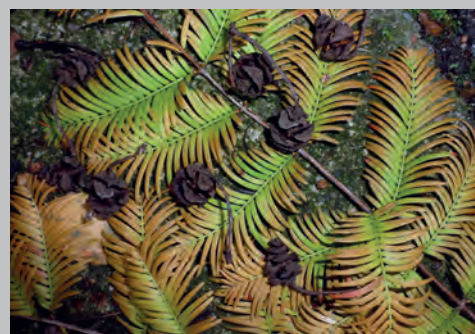
VANDGRAN

Metasequoia glyptostroboides er bl.a. fundet som forstening i tyske brunkulslejer fra miocæntiden for 125 millioner år siden. I Det vestlige USA har jeg selv fundet fossile aftryk af bladene der stammer fra tertiærtiden. Omkring 1941 fandt kinesiske botanikere levende træer omkring Den Blå Flod i Kina. I dag er den blevet tågeformeret og findes almindeligt i danske haver.

TEMPELTRÆ

Ginkgo biloba står i et hjørne af min have. Da jeg kun har ét træ og planten har særbo, det vil sige at han- og hunblomster sidder på hvert sit træ, har det ikke frugt. Der er fundet fossiler bl.a. i England fra juratiden for ca. 250 millioner år siden. Den har overlevet i Japan, i klostre, på grund af dens evne til at holde på vandet, altså munkenes, under de meget lange bønnemøder. Spis to blade 1 time før mødet og du kan holde dig i tre timer. Den bliver i dagens Danmark anvendt til at fremme blodomløbet. Ved blomstring blæser pollen fra hantræer over til huntræerne, som hos fyr, men ved ankomsten åbner pollen sig og der kommer to selvbevrægelige spermatozoer ud, som vi kender det hos bregner, som så foretager selve befrugtningen. Frugten ser ud som en lille gul blomme og den stinker af smørsyre (sure tæer). Både i Japan og NewYork anvendes Ginkgo som vejtræer, da de kan tåle luftforurening, men man undgår huntræer, da deres frugter giver smattede veje og en frygtelig stank.

DEN GRØNNE TELEFON

Af Grethe Bjerregaard, fagredaktør

ER KAKITRÆ HÅRDFØR?

Generelt må man sige, at kaki ikke er hårdfør i Danmark. Det er en plante, der stammer fra subtropiske områder, hvor der ikke er frost. Det kan man ikke sige om Danmark. Der kan være ganske få år, som vinteren 2014/2015 hvor det stort set ikke var frostvæjr, men ellers ... Derfor må kaki, *Diospyros kaki*, siges at være en krukkeplante, der overvintres frostfrit. Der kan være meget beskyttede steder, hvor den kan overleve, men det er undtagelsen og ikke reglen.

HVAD ER KRÆNTNING I DRUER?

Hvad ordet kræntning kommer af, er ikke til at sige, men det bruges om vindruer, der minder om rosiner, selv om de sidder på planten. De smager surt og vandet og de kan skifte farve fra at være blå til at blive rødlige og fra at være grønne til at blive gennemsigtige. Der er ikke tale om angreb af hverken sygdomme eller skadedyr men om dyrkningsmæssige forhold, herunder store temperaturforskelle, problemer med næringsoptagelse, evt. vandmangel i de nederste jordlag. Temperaturen er det svært at gøre noget ved, når man ikke har et temperaturreguleret væksthus til sin rådighed. Hvis det er vandmangel kan man forsøge at lade en vandslange løbe længe på jorden med en svag stråle vand, så jorden bliver grundvandet. De "forkerte" druer fjernes fra planten, så de ikke danner angrebsmuligheder for svampe og bakterier.

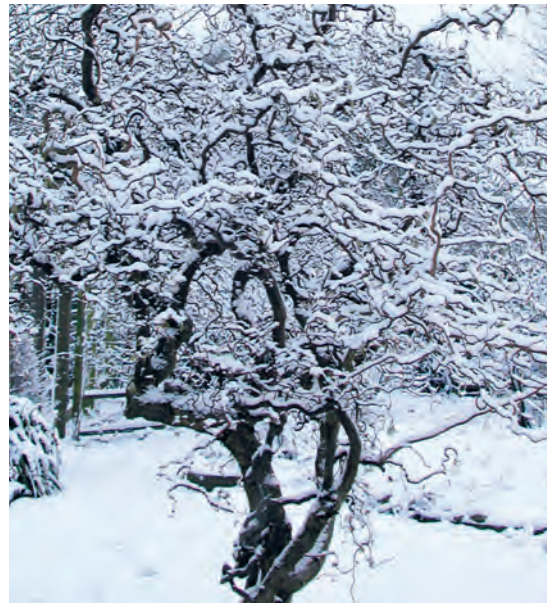
HVORFOR REVNER TOMATER?

En gang imellem kan det ske, at man ikke får vandet tomaterne helt lige så meget som de har brug for. Hvis man så beslutter sig for at rette op på det og give dem en ordentlig tår vand, kan man næste dag måske se, at de modne frugter er revnede. Det skyldes at tomaterne har optaget en mængde vand, der også

kanaliseres ud i frugterne. Her er der ikke spalteåbninger, så frugterne kan komme af med overskudsvandet som bladene kan, da de er fyldt med spalteåbninger, hvorfra vandet fordampes. Resultatet er at trykket blive så stort i frugten, at skallen revner. Frugterne kan sagtens spises, men der bliver stor risiko for at der dannes indfaldsveje for svampeangreb, der har gode forhold i saften i revnen.

HVORNÅR SKAL EN NYPLANTET HÆK KLIPPES I HØJDEN?

En hæk skal ikke klippes i højden før den har nået sluthøjde. Årsagen er, at hvor man klipper standes væksten og der bryder nye skud frem. Hvis hækken ikke har nået sluthøjden, når den bliver klippet, er den for det første længere om at nå sluthøjden og der dannes en mængde nye skud, som der ikke er brug for på det sted. En helt anden snak er siderne. De må gerne klippes, så man i tide kan få skabt A-formen, hvor hækken er dobbelt så bred for neden som for oven. Husk altid næste gang at klippe så tæt på det foregående klip som muligt, eller bliver hækken alt for hurtigt alt for bred.

KAN TROLDHASSELNØDDER SPISES

Troldhassel dyrkes på grund af de forvredne grene, der giver en helt speciel charme til planten. En gang imellem kommer der nødder, som er spiselige som de nødder, der kommer på traditionelle nøddebuske. Troldhassel er podet på en grundstamme, der laver mange grundskud som skal fjernes ved af de rives af roden, ellers vil de hurtigt "kvæle" den forvredne plante. Hvis busken bliver meget voldsom udtyndes den som andre buske med op til en fjerdedel af skuddene, der tages så langt nede mod podestedet som muligt.

DEN GRØNNE TELEFON

Tirsdage kl. 9.30-12.30 er den "grønne telefon" åben på forbundskontoret. I dette tidsrum kan du ringe på tlf. 38 28 87 50 og få en snak med Grethe Bjerregaard om problemer i haven og om planter og have i det hele taget. Du kan også sende en mail til gb@kolonihave.dk med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid.

Se også Kolonihaveforbundets hjemmeside www.kolonihave.dk hvor du i Planteviden kan se mange af artiklerne fra Havebladet.

HJÆLP! – hvad gør vi?

Svampe- og insektangreb er faste følgesvende i haven. Det er ikke til at undgå, men somme tider løser problemerne sig af sig selv.

IRISRUST

- *Iagttagelse:* På bladene udvikles der efterhånden mange små, orange til gule, hævede pustler. De er omkring 1 mm lange og linseformede. De vokser lidt hvorefter de brister og der frigives en mængde orange til gule sporer. Blade, som bliver ramt, misfarves. Først bliver de gule og er angrebet alvorligt bliver bladene brune og visner. De voldsomste angreb og ødelæggelser ses på de ældste blade.

- *Årsagen:* Det er en svamp som forårsager angrebet. Svampen trives bedst på meget blødt bladvæv og i særdeleshed i regnfuldt vejr.

- *Hvad kan der gøres:* Det er hen på sommeren at infektionen er værst og derfor klarer planten sig som regel, da det ikke går voldsomt ud over væksten i planten.

Fjern straks alle stærkt angrebne blade. Nogle år kan svampen fremkomme tidligere, men bekæmpelsen er altid at fjerne angrebne blade.

BEDEBLADLUS

- *Iagttagelse:* i Løbet af sommeren kan ses tætte kolonier med sorte 2 mm lange insekter. De kan sidde i store mængder på skudspidser og på undersiden af bladene. Angreb kan ses på mange planter som valsk bønne, artiskok, *Tropaeolum*, *Dahlia* og valmuer. Planter som angribes svækkes og hos valsk bønne udvikles bælgene ikke. Om foråret kan der på træagtige buske som kvalkved og pi-beved (*Philadelphus*, uægte jasmin) ses angreb, der resulterer i at bladene krøller.

- *Årsagen:* Det er en bladlus der svækker angrebne partier.

- *Hvad kan der gøres:* Det er vigtigt at holde øje med planterne. En kraftig vandstråle kan spule lusene væk, det er vigtigt at spule på bladundersiden. Ved at bruge vand skånes de naturlige fjender som mariehøns, svirrefluer og ørentviste. Insektsæbe kan også bruges.

BITTERRÅD

- *Iagttagelse:* Det er især på æbler, at der pludselig kan udvikles nærmest cirkelrunde, brune og indsinkne læsioner på æblets overhud. Det kan ske medens æblerne sidder på træerne, men det er oftest under oplagringen at angreb bemærkes. Frugterne på pærer og kvæder, kan undertiden også angribes.

På frugterne kan ses mange ganske små pustler i koncentriske cirkler, de ses på overfladen af læsionerne på frugten.

Der kan evt. udvikles kræftsår, som ses ved grunden af frugtgrene.

- *Årsagen:* Der er en svamp, der har den egenskab at den trænger ind i frugten via overhudens korkporer.

- *Hvad kan der gøres:* Straks der ses angreb på frugten skal den fjernes. Det er vigtigt at frugten under lagringen tit ses igennem og angrebne frugter, som udviser symptomer, straks fjernes og destrueres.

...DAGENS SMIL

– Mælk var udsolgt, og så improviserede jeg...

SKAT OG BBR-REGISTRERING

*Skal jeg betale skat af mit kolonihavehus?
Og skal det registreres i BBR?*

REGISTRERING I BBR

Alle bygninger skal registreres i BBR. Dette gælder også kolonihavehuse. Det er ejeren af bygningen, der har ansvaret for at indberette bygningen til BBR og herefter løbende holde øje med, at oplysninger i BBR er korrekte. Hvilke oplysninger, der skal indberettes, og hvordan det indberettes, kan du læse mere om på BBR's hjemmeside (www.bbr.dk).

Kommunen har mulighed for at udstede en bøde på op til 5.000 kr., hvis der ikke er indberettet oplysninger til BBR rettidigt, eller der er opgivet urigtige oplysninger. Kommunen har ligeledes hjemmel til at foretage en udvendig besigtigelse og opmåling af en bygning, hvis der skulle være tvivl om oplysningernes rigtighed.

Kommunernes tilgang til BBR registrering er meget forskellige og derfor er der pt. store lokale forskelle på, hvor store krav kommunerne stiller til BBR registrering af kolonihavehuse, og hvor meget kontrol og opfølgning, der er på registreringen.

GRUNDSKYLD/EJENDOMSSKAT

Ejeren af jorden skal betale grundskyld/ejendomsskat til den kommune, som jorden ligger i. Kolonihaveforeninger, der selv ejer jorden, skal altså betale grundskyld, men den opkræves som oftest hos selve foreningen, som herefter fordeler udgiften blandt medlemmerne.

Haveforeninger på lejet jord betaler ikke grundskyld, da de ikke selv ejer jorden dog betales den indirekte over havelejen.

EJENDOMSVÆRDISKAT

Ejeren af en bygning skal betale ejendomsværdiskat af bygningen. For kolonihavehuse på egen jord (typisk andelshaver) er der ingen undtagelser til dette.

For kolonihavehuse på lejet jord kan bygninger af enhver art undtages fra beskatning, hvis kontantværdien er under 100.000 kr.

For mange kolonihavehuses vedkommende har SKAT derfor hidtil "forbigået" kolonihavehuse, hvilket betyder, at en ejendom ikke er blevet vurderet efter SKAT's vurderingsregler, og dermed ikke beskattet.

Hvis SKAT vurderer, at kolonihavehuset har en værdi på mere end 100.000 kr. er der dog ingen vej uden om ejendomsværdiskatten.

Kolonihaver uden hus behandles som grunde. Der betales ikke ejendomsværdiskat af værdien af ubebyggede grunde.

BESKATNING VED SALG AF KOLONIHAVEHUSE

Man bliver typisk ikke beskattet af en evt. fortjeneste ved salg af et kolonihavehus. For andelshaver skal en evt. fortjeneste ved overdragelse af et andelsbevis med brugret til en havelod dog beskattes som aktieavance, når der samtidig sker salg af den bygning, der er beliggende på havelodden.

Kolonihaveforbundets kongres – hvad er det egentlig for noget?

Kolonihaveforbundets kongres afholdes i september måned 2015.

Men hvad går det egentlig ud på, og hvad får medlemmerne ud af det?

KONGRESSEN ER KOLONIHAVEFORBUNDETS GENERALFORSAMLING

Det samlede Kolonihaveforbund er en forening, der fungerer på stort set samme måde som en haveforening – dog i meget større skala da der er medlemmer fra hele landet i Kolonihaveforbundet.

Foreninger er kendetegnet ved at have en generalforsamling, som er foreningens højeste myndighed. Kongressen er Kolonihaveforbundets generalforsamling, og dermed den højeste myndighed inden for Kolonihaveforbundet.

HVAD BESLUTTER DE PÅ KONGRESSEN?

Ligesom på en generalforsamling skal der vælges en formand og en næstformand samt nogle revisorer for den kommende kongresperiode. Der skal også godkendes en beretning og et

regnskab for den sidste kongresperiode samt vedtages et budget for den kommende periode.

Herudover har alle medlemmer ret til at komme med forslag til dagsordenen. For ikke at få for mange forslag er det dog et krav, at forslag fra medlemmer og haveforeninger er vedtaget på en generalforsamling i haveforeningen.

Forslagene afgøres ved afstemning nøjagtig som på en generalforsamling og kongressen træffer som udgangspunkt sine afgørelser med simpelt flertal.

HVEM HAR ADGANG TIL KONGRESSEN?

Alle kredse skal vælge delegerede til at deltage i kongressen. Hver kreds kan vælge en delegeret pr. 500 udlejede haver. Hvordan kredsen vælger deres delegerede, er i høj grad op til kredsen selv.

MEN BETYDER DET NOGET FOR MIG SOM MEDLEM I EN HAVEFORENING?

Ja, det gør det. Kongressen er som nævnt Kolonihaveforbundets øverste myndighed, og ligesom en generalforsamling kan lave regler, som gælder for alle medlemmer i haveforeningen, så kan kongressen også lave regler, som gælder for alle medlemmer i Kolonihaveforbundet. Det er eksempelvis kongressen, der har besluttet vurderingsreglerne, som har betydning for alle medlemmer af Kolonihaveforbundet.

Af Ditte Jensen
chefjurist, Kolonihaveforbundet

AFSKEDSRECEPTION

Kolonihaveforbundets generalsekretær Mogens Ginnerup-Nielsen har valgt at påbegynde sit otium den 1. oktober 2015.

Mogens vil gerne sige farvel til samarbejdspartnere og venner gennem årene. I den anledning holdes reception fredag den 2. oktober kl. 14.00 på forbundskontoret Frederikssundsvej 304 A, 2800 Brønshøj.

Det vil glæde os, hvis du/I kunne komme forbi denne dag, hvor vi også markerer, at Ditte Jensen er udnævnt til Kolonihaveforbundets nye direktør.

Kolonihaveforbundet

Forbundet skruer langsomt op for digitaliseringen

Kolonihaveforbundet har i 2015 digitaliseret vurderingerne. Også medlemsregistreringen er i højere grad blevet digitaliseret. Men vi stopper ikke her. Digitalisering er kommet for at blive, og mange medlemmer efterspørger de administrative lettelser, som er forbundet med digitalisering.

Vi håber at kunne overgå til mailkommunikation med de enkelte foreninger sidst i 2015. Det kræver dog, at alle foreninger taster deres e-mailadresse ind i formandsportalen på foreningens side. Kommunikation direkte mellem foreningerne og Forbundskontoret vil sikre, at alle får samme information, fordi informationen ikke længere skal kommunikeres ud via kredsene. Det giver også mulighed for at sende informationerne ud hurtigere end nu, hvor Forbundskontoret "samler til bunke" inden der sendes breve ud til vores ca. 400 foreninger.

Forbundskontoret arbejder også for tiden med forbedrede digitale værktøjer til foreningerne. Vi er i gang med at forbedre vores standarddokumenter, så de bliver nemmere at udfylde digitalt. Vi er også i gang med en ny digital version af overdragelsesdokumenterne, som gerne skulle gøre det nemt og hurtigt at gennemføre en handel. Der er ligeledes udarbejdet en digital bestyrelsesvejledning, som ligger på den lukkede del af hjemmesiden til bestyrelser.

Vi er desuden i gang med et Danmarkskort på hjemmesiden, hvor den enkelte forening kan finde oplysninger om sig selv, bl.a. hvilke lokalplaner og deklarationer, der gælder for netop den forening.

I 2016 skal der bl.a. arbejdes på et kursustilmeldingsværktøj, som gør det nemmere at fastlægge hvor og hvornår, der er behov for kurser rundt omkring i landet. Vi vil også forbedre vurderingssystemet og formandsportalen med bl.a. muligheden for at uploade filer/tegninger og billeder af husene, så foreningerne kan gemme og finde disse ét samlet sted.

Vi vil se på hvordan vi kan gøre hjemmesiden mere levende i 2016. Der er endnu ikke truffet beslutninger om konkrete tiltag, men man kunne fx forestille sig, at der blev oprettet et digitalt erfa-netværk for vurderingsmænd, hvor vurderingsmændene kan drøfte de problemstillinger som de løber ind i, når de vurderer.

Hovedbestyrelsen har netop nedsat et IT-udvalg. En af opgaverne i udvalget bliver at komme med forslag til projekter, der kan gøre livet lettere for foreningerne.

Ditte Jensen

Berthelsen legatet er nedlagt – hvad sker der med Berthelsen-husene?

Kolonihaveforbundet har indtil i år administreret et legat fra Jørgen Berthelsen fonden. Fonden ejer 25 kolonihavehuse over hele landet, og formålet med legatet er at give økonomisk vanskeligt stillede personer mulighed for at få en kolonihave.

Jørgen Berthelsen legatet er imidlertid desværre blevet nedlagt på fondens bestyrelsesmøde i juni 2015. Dette skyldes, at fonden i 2014 havde et underskud på ca. 60.000 kr., og der var derfor ikke penge nok til at dække administrationsudgifter, som er forbundet med driften af husene. På grund af de lave renter er der desværre heller ikke i overskuelig fremtid en forventning om, at afkastet fra fondens formue vil være nok til at dække fondens driftsudgifter.

Fondens ejendomme/kolonihavehuse overdrages nu til de kredse, som husene ligger i. Kredsene overtager dermed tilsynet med husene, så længe de nuværende lejere bebor huset. Når huset igen er ledigt, er kredsen berettiget til at sælge huset. Overskud fra salg af huset skal deles ligeligt mellem Kolonihaveforbundet, kredsen og foreningen, hvori huset er beliggende. Kredsen kan også vælge at beholde huset og kan, hvis de ønsker det, fortsætte med – i Jørgen Berthelsens ånd – at stille husene til rådighed for mindrebemidlede.

Kolonihaver i København risikerer nedrivning på grund af ulovligt byggeri

Denne overskrift kunne københavnske kolonihaveejere læse i Amager Bladet i juni i år. Men hvad er fakta i sagen? Og hvad gør Kolonihaveforbundet? Og er der samme risiko i andre kommuner?

Københavns kommune har de seneste år været meget "oppe på mærkerne" vedrørende ulovligt byggeri. Så meget, at de i starten af 2014 bad Kolonihaveforbundet om at sørge for at alt ulovligt byggeri var lovliggjort inden 1. januar 2015. Så simpelt er det imidlertid ikke, for først skal det defineres præcist, hvad der er ulovligt, og det kan være svært, når byggesreglerne har ændret sig over tid. Du kan godt have et hus, som er ulovligt nu, men som var lovligt, da det blev opført. Et hus som har været ulovligt i 50 år, kan heller ikke nødvendigvis kræves lovliggjort på nuværende tidspunkt, hvis kommunen ikke har overholdt deres tilsynspligt i mange år.

Kolonihaveforbundet gik derfor ind i en forhandling med kommunen for i første omgang at få kortlagt, hvor stort problemet med ulovligt byggeri egentlig er. I den forbindelse har alle foreninger i København skullet udfylde et skema med oplysninger om ulovligt byggeri. Skemaerne viste, at det primært er skelafstanden, der er problemer med. Foreninger med skelproblemer er for tiden i gang med at udfylde endnu et skema med flere detaljer om skelproblemerne. Der skal sidst på året afholdes endnu et møde med Københavns kommune, hvor der vil blive truffet afgørelse om, hvordan de ulovlige byggerier skal håndteres.

Forbundets formål med forhandlingerne med kommunen handler om at få "slået nogle streger i sandet" samt finde løsninger, så vi kan komme videre. Status er pt. uafklaret, men Kolonihaveforbundet arbejder dels med at udarbejde fælles regler/fortolkninger for alle haveforeninger i Københavns kommune, dels med særlige regler, der efter vores opfattelse bør gælde for de foreninger, som har helt særlige forhold, fx hvor havelodderne er så små, at det ikke er fysisk muligt at overholde en skelafstand på 2,5 m.

Vi kan desværre ikke på nuværende tidspunkt sige noget om, hvordan forhandlingerne ender, eller hvornår der kan forventes en afklaring.

Situationen er uholdbar for foreningerne i de tilfælde, hvor der skal vurderes og sælges. Indtil der ligger en afklaring, har Kolonihaveforbundet opfordret foreningerne til at vurdere efter de regler, som hidtil har været gældende i foreningen og kredsene. Ved salg skal køber gøres opmærksom på situationen, herunder at bygningerne muligvis ikke kan lovliggøres og at køber ikke på et senere tidspunkt kan gøre foreningen eller sælger ansvarlig herfor.

I kolonihaveforbundet ser vi en stigende interesse for ulovligt byggeri hos kommunerne. Forbundet skal derfor opfordre foreningerne til at være opmærksomme på byggesreglerne, herunder reglerne om skelafstand.

Flere vurderings- og jura-kurser i efteråret

Normalt afholdes der ikke kurser i 2. halvår i kongresår. Imidlertid er efterspørgslen så stor, at det er besluttet af afholde 2-3 vurderingskurser og 2-3 jurakurser i efteråret 2015. Herudover vil der blive udbudt kasserer-kurser, revisor-kurser og dirigent-kurser. Hold øje med hjemmesiden. De nye datoer vil snart blive offentliggjort.

HAVEBLADETS

KOMMENDE NUMRE 2015

Blad
Nr. 5

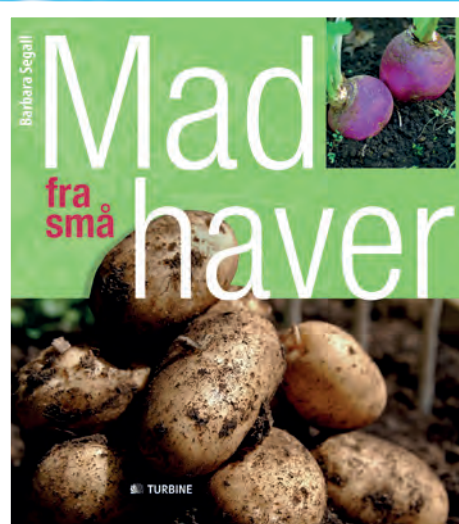
Udkommer
primo december

MEDLEMSTILBUD

Kolonihaveforbundet tilbyder i samarbejde med TURBINE forlaget aktuelle og relevante havebøger til særlig medlemsrabat!

Vejl. udsalgspris: 249,95 kr.

Vejl. udsalgspris: 199,95 kr.

Vejl. udsalgspris: 279,95 kr.

Spar 30%, på ovenstående titler, ved at bruge rabatkoden "kf0915".

Rabatkoden kan indløses, når du gør en handel på

www.turbineforlaget.dk

Kolonihaveforbundet ønsker TIL LYKKE

H/F Romaltparken 50 år

I år har Kolonihaveforeningen Romaltparken 50 års jubilæum. Foreningen startede i 1965 – og har i dag 193 haver. Haverne er på ca. 400 m² og størsteparten har små huse på grunden. Foreningen har legeplads til børnene, en kiosk som har åbent hele sæsonen og en stor boldbane. Haveforeningen ligger midt i Romalts skønne natur øst for Randers. På den ene side af foreningens område er Randers Fjord og på en stille aften høres skibene sejle ind og ud af fjorden. Fra kolonien er der direkte adgang til et stisystem, som fører til fjorden og derfor kan man kigge ud over vandet efter få minutters gang. På den anden side af kolonien er et stort, fredet skovområde – Romalt Bakker. Her er mulighed for at gå de skønneste ture, se rådyr og opleve andre af naturens seværdigheder.

Haveforeningen Romaltparken har plads til alle – Foreningens medlemmer gør alle deres bedste for at bevare den gamle traditionelle ånd i haveforeningen. Romaltparken har et godt fællesskab og alle medlemmer hjælper gerne med at holde fællesarealer og ingen er "blege"

for at give naboen en hånd hvor eller hvis dette behøves. I kolonien har bestyrelsen eget kontor og her er alle velkomne til at komme forbi – få en snak og måske høre hvilke haver, som kan være til salg. Foreningens Festudvalg sørger for at der afholdes hyggelige bankospil, Sankthans bål, sommerfest og andre fællesaktiviteter. Haveforeningen har sin egen hjemmeside www.Romaltparken.dk og den er også at finde på Facebook – søg efter Haveforeningen Romaltparken.dk.

Foreningen er etableret af 3 omgange. De fleste af vores medlemmer har været med i mange, mange år, men i dag er der dog kun 3 haver som ikke har skiftet ejere igennem de 50 år, som nu er gået. De medlemmer, som har været med siden 1965 er Anna og Vagn Nyvang, Rita Fly og Knud Nielsen og de blev på behørig vis fejret Skærtorsdag med flag og kager. Selvfølgelig fejres med 3-retters menu og dans den 10. oktober 2015. Kolonihaveforbundets formand Preben Jacobsen og formanden for kultur- og fritidsforvaltningen i Randers, Mogens Nyholm, deltager i arrangementet som foreningens gæster.

Inger Knudsen, formand

Jubilæum i H/F Snapindløkken

Inge Alslev Hansen kunne i marts fejre 50 års jubilæum i H/F Snapindløkken. Dette blev markeret søndag den 7. juni kl. 11 i have nr. 14 hos Inge, hvor haveforeningen var vært. Der var pålægsdame, øl og vand samt kaffe og småkager. Der var ca. 40 fremmødte, både medlemmer af foreningen samt venner og familie som alle havde nogle hyggelige timer sammen med Inge.

Bestyrelsen

H/F Søparken 40 år

I august afholdt H/F Søparken 40 års jubilæum. Søparken er det yngste haveselskab i Horsens ud af i alt 15 kolonihaveforeninger.

Anni, Sydøstjyllands Kreds

H/F Mosevang 75 år

22. august 2015 afholdt H/F Mosevang 75-års jubilæumsmiddag kl. 18.

H/F Mosevang er en idyllisk plet tæt på Viby og Brabrand Søområdet. Fra foreningens festplads er der udsigt over hele naturområdet ved Brabrand Sø, Langenæs, Holmstrup, Gjellerup, Bispehaven og helt til Aarhus Domkirke. Et fantastisk flot syn.

Helle Colding Seiersen

H/F Sundeved 70 år

Havebrugsforeningen Sundeved i Sønderborg fyldte i år 70 år. Det markeredes med en reception lørdag den 22. august kl. 10 i foreningens klubhus for foreningens samarbejdspartnere, herunder de øvrige haveforeninger i Sønderjyllands kreds. Samme dag og sted afholdtes medlemsfest kl. 19.00.

Bestyrelsen

H/F Rørvangsparken 50 år

Fredag den 5. juni 2015 afholdt H/F Rørvangsparken, Holbæk, reception kl. 12-15 for at fejre foreningens 50-års jubilæum.

H. C. Petersen

50 års havejubilæum

John og Bente Kryger fik have i H/F 4. maj den 7.8. 1965 og har dermed 50-års jubilæum i år.

John og Bentes flotte have vidner om 50 meget aktive år, hvilket vi som forening er meget stolte af.

Vi, bestyrelsen, ønsker John og Bente Kryger stort tillykke med jubilæet.

Mia Lykke Petersen

H/F Hestkøbgård 40 år

Den 2. november 2015 kan Haveforeningen Hestkøbgård fejre 40 års jubilæum. Jubilæet blev fejret den 27. juni 2015.

I følge notater fra Nordøstsjællandskredsens protokol kan man fra et bestyrelsesmøde den 15. august 1975 læse, at man forventer at Teknisk Forvaltning i Birkerød snart vil indkalde til møde om udfærdigelse af kontrakt for området Hestkøbgård.

Der var oprindeligt 70 passive medlemmer, men da man forlangte en "tro og love" erklæring på at man ikke havde adgang til anden jord samt at der var indbetalt kr. 15,00 i 1974 og kr. 37,00 i 1975 i kontingent, så lykkedes det at finde frem til 46 personer, der skulle deltage i lodtrækning om haverne på Hestkøbgårds jorde. Et kontraktudkast fra 1971 var færdigbehandlet den 1. oktober 1975, således at medlemmerne kunne indkaldes til lodtrækningen den 5. oktober 1975 på stadioncafeteriet i Birkerød, hvor de 46 haver skulle fordeles.

Kredsen fulgte udvalgets indstilling og på et møde 15. oktober 1975, hvor H/F Hestkøbgård var repræsenteret ved Birte Hansen, John Norrie samt Verner Jacobsen, blev man enige om at indkalde til stiftende generalforsamling den 2. november 1975.

I de forgangne 40 år har foreningen haft 7 formænd:

- John Norrie 1975 – 1977
- Verner Jacobsen 1977 – 1986
- Aage Hedegaard 1986 – 1992
- Henning Berdin 1992 – 1994
- Kurt Nielsen 1994 – 2001
- Hanna Bordoy 2001 – 2005
- Karsten Kehlet 2005 -

Vi har stadig 2 medlemmer som har været medlem siden 1975.

Vi er i den heldige situation, at vi har en del effekter som er blevet gemt i alle 40 år, bl.a. forhandlingsprotokollen fra 1975 og frem. I bogen, som er ført med sirlig håndskrift, er det faktisk meget sjovt at læse de gamle referater, og man kan tydeligt se, at mange af de problemer man sloges med dengang, også er noget vi kan nikke genkendende til i dag. Man kan f.eks. læse i referatet fra Generalforsamlingen den 22. april 1976, at have 45 er utilfreds med at skulle holde stien, når det er kommunen der ødelægger den. Mange af de problemer man sloges med dengang, er noget vi også kan nikke genkendende til i 2015.

Fester og diverse arrangementer har altid været et stort omdrejningspunkt for foreningen, hvilket det stadig er. I en indbydelse til Pinsefest fra 1995 kan man læse, at prisen er 65 kr. for en tagselv buffet. I dag, 20 år senere, er prisniveauet stadig som i 1995.

Vores aktivitetsudvalg er godt til at arrangere diverse haveaktiviteter som bakkes godt op af foreningens medlemmer.

I dag kan vi glæde os over at have en flot og moderne forening med 46 flotte og velholdte kolonihavehuse. Det skulle vi gerne blive ved med at have, så vi om 10 år, når vi fylder 50 år, stadig kan prale med at have Birkerøds flotteste haveforening (synes vi selv).

Læs mere om Haveforeningen Hestkøbgård på www.hestkobgaard.dk

Karsten Kehlet, formand

H/F Signalhaverne 10 år

Historien om en lille mini-haveforening starter i forbindelse med etableringen af Gladsaxe Fort i 1893. Der skulle være frit skudfelt mod Bagsværd Fort og Tinghøj Batteri. Mellem ovennævnte installationer etablerede Forsvaret befæstninger i form af skyttegrave og pigrådspærringer.

I 1920 beslutte man at nedlægge hele Københavns Befæstning, installationer – forter mv. Forsvaret beholdt dog arealet (forlandet) neden for Gladsaxe Fort og etablerede et stort depot og værkstedsområde for televærksted, depoter og et stort akkumulatorværksted og depot. Der blev af Forsvaret givet personalet og andre tilladelse til at indrette et større areal til nyttehaver og en brevueforening. I 1943 eksproprierede den tyske Værnemagt arealerne til nuværende Motorring 3 og Hillerød Motorvejen samt Tinghøjvejen i Gladsaxe kommune.

Forsvaret ønskede at afhænde det samlede areal til Gladsaxe kommune og Gladsaxe byråd accepterede på ordinært byrådsmøde den 12.1.2005 Forsvarets ønske. Det samlede areal blev opdelt i tre dele som indeholdt pleje- og ældreboliger. 2. delen blev fastsat til boligbebyggelse og den 3. del blev fastsat til minihaver under Kolonihaveforbundet for Danmark. Efter dette resultat kom der pres på forhandlingerne, specielt med Forsvaret, Vejdirektoratet og Gladsaxe kommune. Forsvaret ønskede nyttehavearealet inkl. brevueerne ryddet hurtigt og dermed opstillede Forsvaret container, veksellad og flytning af de enkelte huse, der var bevaringsværdige, med kran til en anden placering uden for det planlagte areal, der først skulle miljøbehandles og reguleres. Gladsaxe kommune godkendte at Signalhaverne 2 blev ligestillet med kommunens øvrige 10 haveforeninger i henhold til Kolonihave-loven. Det gik fortsat for langsomt med at rydde det gamle område og dermed måtte der findes en anden løsning efter at det nye areal var opdelt af landmålere.

Kreds 4's forhandlingsudvalg spillede ud med følgende krav:

1. Området indhegnes med 180 cm hegn og dobbeltlås mod Signalvej.
2. Intern vej skulle udføres med vejkasse.
3. Elforsyning skulle etableres som 2-strengt system med tapsted for hver have.
4. Vandforsyning skulle etableres som elinstallationen.
5. Hækplanter skulle leveres til ydre og interne hække.
6. Grundet problemerne med rydning/flytning af bygninger mv. på tidligere areal Leveres som samlesæt 22 stk. 9,0 m² typehuse med tagbelægning mv. inkl. sokkelsten.
7. Plantemur med støjskærm mod Motorring 3 i lighed med standardtype for Motorring 3's øvrige strækning.

Punkt 1-6. blev leveret og betalt af Forsvaret. 7. blev etableret med beplantning af Vejdirektoratet.

Ingen haveforening uden en flagstang og et stort flag blev betalt af Tuborg fonden.

10-års jubilæet blev festligholdt Sankt Hans aften med 36 af denne lille Mini-haveforenings medlemmer.

Jubilæer I H/F 1940 Viby J.

Det er næsten som et eventyr – et dejligt et af slagsen – med ordene: “og de levede lykkeligt”. I sommeren 2014 kunne Grethe og Kurt Hou, Tove og Anker Madsen fejre 50 års jubilæum som kolonihaveejere. For begge ægtepar, der også har været venner alle årene, har haveglæden flere gange resulteret i, at haverne har høstet præmie for vel dyrkede haver. Begge de skønne haver er indbegrebet af en dejlig dansk kolonihave og det er efterhånden sjældent at se så velpassede og harmoniske haveanlæg. Foreningen ønskede stort tillykke sidste sommer med en reception, hvor alle kolonister kunne lykønske og besigtige de skønne haver.

I år har de 4 flittige kolonister sat deres livsværk til salg – selvom det er med vemod, så siger de farvel til haverne, mens disse stadig er velpassede og stråler af frodighed. Det har været et eventyr!

Foreningen kunne sidste sommer også ønske Rita og Knud Lund Hansen tillykke med 40 år jubilæum – de har nydt dejlige somre i haven med flere havepræmier indrammet på væggen. Et liv med hækklipning, såning, græsklipning og megen nydelse slutter med denne sommer for ægteparret, der også sælger haven til nye kolonister.

De 3 ægtepar vil blive savnet i foreningen – de har jo ligesom altid været en del af sommeren! Vi ønsker dem alle held og lykke med nye gøremål – og håber de får tid til at kigge inden for i foreningen.

*På foreningens vegne
Lone Würtz, bestyrelsen*

“KÆK” – Kolonihaveforbundets æresmedlemmers Klub

Årets tur gik til Hobro hvor det var Vagn Nyvang fra Randers og Henning Christensen fra Trustrup der stod for arrangementet. Der var to nye par med denne gang, Grethe og Holger Larsen fra Hillerød og Aase og Torben Meldgaard fra Svendborg, der blev budt velkommen i klubben af formanden.

Efter velkomsten tog vi afsted til Gasmuseet. Vi så da farmor var ung. Engang kunne kvinder græde af glæde over en ny støvsuger. Synet af et nyt strygejern sendte kuldegysninger gennem hele hendes krop. Hun følte et sug i maven ved tanken om det nye emaljerede gas-komfur, der omsider kunne bringe hende på højde med de krav, der blev stillet til en moderne husmor. Der var mange ting fra dengang farmor var ung. Da vi var færdige med at se Gasmuseet tog vi tilbage til Hotellet igen hvor vi skulle spise kl. 18.00. Efter spisningen holdt vi vores møde med dagsordnen Punkt 1. orientering v/ Per Ysbæk-Nielsen, Punkt 2. alle var meget begejstret for opholdet i Horsens sidste år, stor tak til Holger Nielsen som stod for det arrangement. Punkt 3. regnskabet blev fremlagt for det forløbne år og blev enstemmigt godkendt. Punkt. 4. kontingent hvor det blev vedtaget at alle betaler 100 kr. om året som går til de ture der bliver arrangeret, det er jo blevet temmelig dyrt når vi skal rundt og se så meget som vi godt kunne tænke os. Alle var enige om at vi må til lommerne for alt koster i dag. Også vore damer betaler 100 kr. for det kommende år. Punkt 5. Det blev foreslået, at næste møde igen skal afholdes i Jylland. Nærmere bestemt i Esbjerg. Her vil Allan Blom arrangere sammen med bestyrelsen, det bliver i weekenden den 10.-12 juni

2016. Punkt 6. valg af bestyrelsen, Per Ysbæk, Henning Christensen og Finn Johansen blev genvalgt og de tilstedeværende kvitterede med applaus. Punkt 7. Flere medlemmer havde ordet og alle roste bestyrelsen og ikke mindst Kolonihaveforbundet for den store interesse, der er for vores æresmedlemmer generelt. Lørdag den 13. juni var vi først ude at sejle på Mariager Fjord med “hjuldamper” Svanen, en skøn tur, herefter gik turen til Haveforeningen Venezuela, hvor vi kunne spise vore medbragte madpakker. Det var en hyggelig haveforening hvor alle husene stod på pæle, foreningen ligger lige ned til Randers Fjord.

Da vi havde nydt det i et par timer gik turen tilbage til Hobro igen, vi skulle ud at se Verdenskortet v/ Klejtrup sø, det var Verdenskort-historie i miniverden – udbygget ved bredden af søen – skabt af danskamerikaneren Søren Poulsen (1944-1969). Verdenskortet er jorden rundt og man oplever hele verden i miniudgave med søer, floder, bjerge og flag. Efter et par gode timer gik turen hjem til hotellet hvor vi kunne få et hvil efter en dejlig dag og gøre klar til vi skulle ned og spise en god middag og hygge os i nogle timer. Jeg tror vi alle syntes det havde været en god weekend og søndag morgen efter morgenmaden kunne vi sige farvel til alle og køre hjem. Vi kan så glæde os til næste år, hvor turen går til Esbjerg.

*Per Ysbæk-Nielsen,
formand for KÆK*

KRYDSORD

Ved hvilken jysk by blev de første danske, stadig eksisterende, kolonihaver anlagt i 1821?										
4 2015	PLANTE	2 ENS	BUNDT	TRÆET	STONE	ÅRLIGT	FUGL	LITER	DYR	501
BYG- NING	4									
RUM					BIORD RYDDE UD		8	KINO HAV	1	
SPA- NIEN		PJAT GUD	9		3	FUGL KEND.- BOGST.				KORT
MISTER			PERIODE GRÆSK TEGN				TALORD KLUB			
?						6			FILTER SVIND	7
TON		SOLO PLADE	2			STEMME LEVER				MIDT OSLO
LUFT				TOV				TRÆ		
							FRUGT	5		

Hvis du løser krydsordet, finder ordet med spørgsmålstegnet og sender løsningen til Kolonihaveforbundet, enten på postadressen Frederikssundsvej 304 A, 2700 Brønshøj eller på mail-adressen info@kolonihave.dk, deltager du i lodtrækningen om tre præmier, der i år udloddes af Fausol. Løsningsordet skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest den 12.11.2015.

Præmierne i Havebladet nr. 4.2015 er:

- Myre- & Insektspray, Bonus
- Lusepuster mod BLADLUS på stue- og haveplanter, Hornum
- Bananfluefanger, Bonus
- Myrelokkedåse, Bonus

Løsningen i Havebladet nr. 3.2015 er:

"Tomatsorter".

Vinderne

1. Steffen Madsen, Vemmelev
2. Conni Hansen, Svendborg
3. Eva Rolskov Nielsen, Højbjerg

Alle 3 vindere får snarest deres præmie tilsendt.

NYT HUS

- opførelse af NYT HUS
- standardhuse
- individuelt byggeri m/arkitektbistand
- selvbyg / medbyg / færdigbyg
- nedrivning
- betaling ved færdiglevering

post@nielsenhuse.dk www.nielsenhuse.dk
tlf.: 42 45 2085

Bjælkehytter i flot kvalitet

Indretning helt efter dine ønsker og behov.

Udføres i 50, 70 eller 92 mm bjælker.

Fra ca. **1.700 kr./m²**
inkl. moms og levering

For mere information ring til Birkedalhuset på tlf.: **24 20 60 09** eller se mere på www.birkedalhuset.dk

Kvalitets varmepumper til nogle af Danmarks bedste priser...

HUSK!
Håndværker-
fradrag er tilbage

LG Nordic Prestige 09 **A++**
"Testvinder"

Panasonic NE9PKE **A+**
"Sommerhuspumpen"

- Topmodellen fra LG
- Kan opvarme 140 m²
- A++ mærket, Års SCOP 4,6
- Giver varme helt ned til - 25 °C
- 9-13 graders funktion
- 6,6 kw varme / 3,8 kw køl

Velegnet til det store
sommerhus eller helårshuset

15.800 kr
inkl. 5 års garanti
moms og montering

- En af Danmarks mest solgte
- Gennemtestet i tusindvis af huse
- Kan opvarme op til 130 m²
- A+ mærket, Års SCOP 4,5
- Giver varme helt ned til - 30 °C
- 8-10 graders funktion
- 5,5 kw varme / 3,0 kw køl

Perfekt til sommerhuset

12.800 kr
inkl. 5 års garanti
moms og montering

Spar op til **60%** på din varmeregning og få bedre indeklima.
Alle varmepumper og tilbehør kan leveres med
montering i hele Danmark.

Se flere gode tilbud i Webshoppen

 Sparenergi
Sparenergikroner.dk

Scan koden med din
tablet eller smartphone

Tlf: 71 99 92 94
Ring eller bestil online på
www.sparenergikroner.dk

Bestil et lovpligtigt serviceeftersyn af din
varmepumpe og vær dækket af garantien
for kun 999 kr.

Sensommertilbud fra Juliana Drivhuscenter

**SPAR
1.500,-**

Juliana Compact Plus

- 8,3 m² • Antracitgrå • 277 x 298 cm
- Fundament i sortmalet stål kan tilkøbes
for 1.999,- • Inkl. levering

Før 10.499,- **NU 8.999,-**

**SPAR
1.095,-**

Halls Popular 86

- 5,0 m² • Aluminium • 193 x 257 cm
- Incl. fundament og levering

Før 4.090,- **NU 2.995,-**

www.drivhuscenter.dk

Aalborg, Indkildevej 17	2940 1440
Hørsholm, Hørsholm Kongevej 35.....	4050 5340
Holbæk, Omfartsvejen 34	5943 0945
Holstebro, Harrestrupvej 64	2087 9697
Kalundborg, Stejlhøj 25	5956 6080
Middelfart, Hindsgavl Allé 2	2125 1227
Odder, Rude Havvej 10	2127 1133
Odense, Sivlandvænget 1.....	3030 7802
Roskilde, Navervej 11.....	4675 5211
Århus/Egå, Grenåvej 517	8622 0288
Næstved/Toksværd, Landevej 38.....	5556 2239

Husk; 12 cm
stålsokkel
kan tilkøbes
for nemmere
montering.

JULIANA
DRIVHUSCENTER

Fragtfri
levering
+ 12 års
garanti!

Skån ryg og knæ når du har opgaver i lave højder

Brug altid

skridsikring indendørs, på glatte og særlige underlag

OneLeg gør sommerens have-
arbejde til en behagelig fornøjelse.
På den unikke, buede fod, kan du
vippe og rotere om dig selv.
OneLeg følger dine bevægelser
og skåner din krop.

OneLeg

by susanne schmidt®
Find forhandler på
www.oneleg.dk

Skammel 32 cm
Skridsikring
Sædeovertræk

kr. 319,-
kr. 69,-
kr. 119,-

– gode tilbud
til haven

e-muld

– også
i bigbags

**Muld
Spagnum
Barkflis
Træflis
Topdressing
Grus
Granitskærver**

Levering med lastbil
eller afhent selv
Container udlejning

Beregn selv pris på
www.l-n-g.dk

Lyng Naturgødning

Slangerupvej 16 · 3540 Lyng

48 18 73 50

Åben hverdage kl. 7-16

Lørdag kl. 9-13

STORT UDVALG!

I BRUGTE:

stalddøre med termoruder
terrasedøre
dobbelte terrasedøre
yderdøre
indvendige døre
termovinduer
glaspartier
energitermoruder
nye og brugte
radiatorer

Vi foretager også reparationer,
montering af døre, vinduer, terrasser
og udestuer. Endvidere udfører
vi havearbejde, træfældning
og flisearbejde m.m.

Herluf Christensen

Herstedøstergade 25
2620 Albertslund

Tlf. 2442 3860

hcggenbyg@mail.dk

Åbent alle dage efter aftale
– også weekend og aften

OFFICIELLE FLAGDAGE 2015

5. sept. Danmarks udsendte
25. dec. Juledag

På Danmarks-Samfundets hjemmeside
www.danmarks-samfundet.dk finder du
retningslinjerne for brugen af Dannebrog.

Send et par ord

Har jeres forening jubilæum?
Har et af jeres medlemmer jubilæum?
Er er noget, I gerne vil fortælle andre
kolonister om?

Så send et par ord enten pr. post
eller e-mail til Kolonihaveforbundet,
Frederikssundsvej 304 A, 2700 Brønshøj,
info@kolonihave.dk.
500-600 anslag i alt er fint.

Red.

Have
bladet

HALVÉR VARMEREGNINGEN!

Størke TILBUD

Panasonic

A++

Panasonic HE9 Flagship
Inkl. modem og standardinstallation

KUN 16.500 KR. **SPAR 1.000 KR.**

Mitsubishi

A++

Rekord resultat
Giver 5,3 kW $\sqrt{-7^{\circ}\text{C}}$
Kombineret med HYPER
HEATING er det SENSATIONELT

GRATIS
WiFi-adaptor
15 fjernbetjening
af anlægget. Værdi
2.500 kr. Gælder
til 30.08.14

Mitsubishi MSZ-FH25
Inkl. WiFi og standardinstallation

KUN 15.500 KR. **SPAR 2.500 KR.**

LG
Life's Good

BEDST
I TEST
LG

A++

LG Nordic Prestige 9
Inkl. standardinstallation. Bedst i test 2013

KUN 16.000 KR. **SPAR 2.000 KR.**

Lovpligtigt service af din varmepumpe

Med et fast eftersyn kan du altid gå efteråret trygt i møde!

KUN 999 KR.

LAD OS KONTAKTE DIG, NÅR DU HAR TID...

Scan koden eller
skriv dit navn og tlf. på
danskvarme.dk/kontakt,
så kontakter vi dig.

FÅ OP TIL 15.000 KR. I TILSKUD

ved at skrotte dit gamle oliefyr.
Ring og hør nærmere om hvor
meget du kan få i energitilskud.

Vi hjælper dig med at træffe
det rigtige valg, vejleder dig
mht. **energitilskud** og sørger
for de **bedste priser** på mark-
edet.

Ring og få en **uforpligtende**
snak eller book et møde.

Tlf. 70 26 70 16 • lars@dansk-varme.dk • www.danskvarme.dk

DANSK-VARME ApS

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Design dit
drømme
hus fra kun
1600,- pr. m²

Danmarks
største
udvalg i kvalitets-
kolonihave-
huse

SHINGLES TAGPAP

Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Alle shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed ca. 40 år alt efter forhold. Før kr. 225,-

Nu **KUN KR. 207,-** pr. pakke.

(3 m² pr. pakke, som dækker 2,5 m²)

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS - eller vælg mellem 100 standard modeller

Design dit eget drømmehus fra kun kr. 1600,- pr. m² eller vælg imellem mere end 100 færdige råhuse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Model Copenhagen FÆRDIG MONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi som noget nyt tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun kr. 259.900,- i 70mm

RING og hør nærmere.

Vidste du at
5.800
Danske boligejere har
handlet bjælkehytter hos
Nynorm de seneste
år

50-92mm

Model Hornbæk

24m² + 9m² veranda, 70 mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør. Før 71.400,-

Nu kun kr. **69.900,-** inkl. moms og lev.

44mm

Model Gotland 16

15,2m², 44mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør. Før 21.500,-

Nu kun kr. **20.900,-** inkl. moms og lev.

50-92mm

Model Eskildsø

48m² + 25m² hems, 50 til 92mm kraftige bjælker. Komplet sæt med termoruder, dør, beslag, greb og lås.

Fra kr. **121.900,-** inkl. moms og lev.

Foto afviger fra standard

Alle er ualemt byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, ekskl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

nynorm[®]
SIDEN 1975

KONTOR & Udstilling: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - TLF. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 15.00)

WWW.NYNORM.DK

**Solceller, solcelleanlæg,
LED belysning, tilbehør,
ventilation og luftsolvarme**

- Solceller: amørf, mono- polykrystalline, fleksible
- Laderegulatorer
- Inverter/Omformer
- 12V LED-pærer G4, GU10, G9 E14, E27 fatning
- Komplette anlæg fra 14 til 1000W/12V eller 240V
- Batterier & installations materialer, kabler, stik
- Ventilation & solvarme
- Springvand & pumper
- Oplader, beslag mm.
- Måleapparater, instrumenter
- Nettilsluttede solcelle-anlæg og tilbehør

Rådgivning, info og Tilbud: ring eller e-mail.

Alle produkter kan ses på Internet og bestilles direkte via vores online WEB-SHOP eller telefon.

Abonner på e-nyhedsbrev og få tilbud og nyhedsopdateringer.

Mød os på Facebook - og få de sidste nyheder, tilbud, rådgivning til projekter, svar på tekniske spørgsmål.

Køb direkte med din iPhone, iPad, Android telefon, tablet på vores mobiloptimeret Webshop.

KeryChip ApS Tlf.: 41 67 44 67
Falkevej 15, Lok J, 8800 Viborg
Internet: <http://www.KeryChip.dk>

Danmarks bedste og billigste luftsolfangersystem. Nu med endnu mere diskret design, så den næsten ikke ses på huset. Tilfører huset tørt, frisk og let opvarmet luft. Gratis i drift. Styres og drives af solen.

NYHED - spar 1.000,-

SolarMagic model M40 wall all black slimline, dækker et hus på op til 50m² og sælges til introduktionspris. **Normalpris 2.500,- NU 1.500,-**

Introduktionstilbuddet er forlænget frem til 01.10.15 og er incl. moms men excl. leveringsomkostninger

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup
Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk
www.solarmagic.dk

GANLØSE

Fritidsbyg ApS

Kolonihavehuse & sommerhuse

Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus, indv. materialer og montering:
12,0 m ² kr. 48.200	 kr. 9.950	 kr. 66.100
20,0 m ² kr. 72.300	 kr. 15.400	 kr. 100.300
28,0 m ² kr. 95.100	 kr. 34.900	 kr. 152.200
31,5 m ² kr. 107.600	 kr. 35.900	 kr. 161.400
36,0 m ² kr. 114.500	 kr. 38.200	 kr. 180.000
40,0 m ² kr. 119.600	 kr. 41.600	 kr. 188.700
40,5 m ² kr. 119.600	 kr. 38.800	 kr. 186.100
45,0 m ² kr. 132.700	 kr. 44.200	 kr. 209.700
57,0 m ² kr. 163.900	 kr. 52.200	 kr. 262.750
6,0 m ² skur kr. 19.900		
9,9 m ² kr. 25.900		

Alle priser er incl. 25% moms.

Alle modeller kan laves med loft til kip, hems.

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753

Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse

www.ganlosefritidsbyg.dk

Nøglefærdige huse, indhent tilbud.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 eternit, sort.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5" profilbrædder, trykimprægneret.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld.
Vindpap. 22 mm spånplade.

Besøg vore prøvehuse i Ganløse

På adressen:

Måløvvej 99 – Ganløse

Kørevejledning: Se Krak kort side 114

Vi giver også gerne tilbud ud fra egne tegninger

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra GANLØSE FritidsByg:

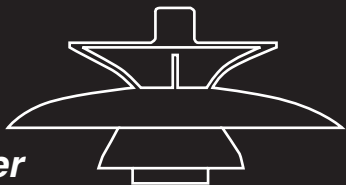
- NYHED! Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladebeh., 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske – vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklædning: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. fyldningsdøre
- Luksusgulv, Gulvbrædder, 1x6" oventræet, endenotet, lægger vi til en merpris á 160 kr. pr. m²
- 42 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse
- NYHED! Vinduer og døre med termoglas/fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

Alt el-arbejde udføres i Deres fritidshus, såvel ny-installation som reparation og udvidelse af bestående installation til særdeles rimelige priser.

● **Rabat til pensionister**

Erik Andersen. Statsaut. El-installatør

Henvendelse på vagttelefon
38 74 79 22
mellem kl. 6-9 og efter kl. 19.30
Højstrupvej 30B • 2720 Vanløse • Tlf. 38 74 79 22

HALVÉR DIN VARMEREGNING

– varmepumpen der dækker alle behov

Ideel til kolonihavehuse og sommerhuse
Lige nu har vi gode tilbud på LG Nordic varmepumper, hvor vi både kan tilbyde Libero, Artcool og Prestige.

Ud over at give varme i de kolde måneder kan anlægget også give køling i den varme sommertid.

- vi laver naturligvis også el i dit sommerhus eller kolonihavehus

Osterkrüger ELECTRIC

Aut. El & Køle installatør

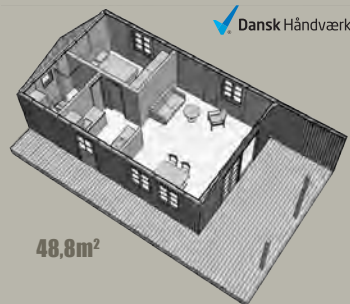
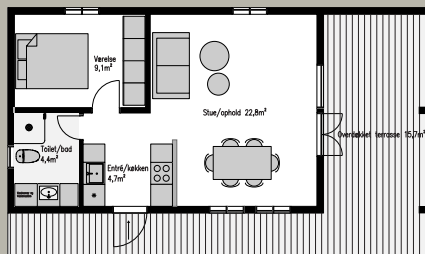
Industriparken 19 • 2750 Ballerup

Tel.: 4466 4171

En del af TS-GRUPPEN - Danmarks stærkeste el og energi installatører

Nyt kolonihavehus ?

KB Fritidshuse - Mange forskellige hustyper – tre forskellige byggemetoder – høj kvalitet – meget til en lille pris

48,8m²

• SelvByg

Vi sørger for elementer og basishusmaterialer, du opstiller og bygger dit hus færdigt.

• MedByg

Vi fordeler opgaver og entrepriser mellem os, som du ønsker det.

• FærdigByg

Vi bygger dit nøglefærdige hus - du slapper af.

“Klik ind på www.Kbfritidshuse.dk og find inspiration i vores mange nye hystyper”

kb **fritidshuse.dk**
Snedker og Tømrerfirma Kim Bengtsson ApS

Rengevej 11 / 4660 Store Heddinge / Tlf. 56 57 31 51 / Info@kimbengtsson.dk / www.kbfritidshuse.dk

Vivara Naturprodukter

Kvalitets & miljøvenlige naturprodukter til havens dyr (fugle, egn, pindsvin, m.fl.). Gratis forsendelse ved ordre over 500 kr. Ved ordre under 500 kr pålægges der 50 kr i fragt og eksp. gebyr.

Blokpakken

Denne bestseller pakke, som består af foderhuset "Moldau" og 4 foderblokke a 300 g: en original, en frøblok, en insektblok og en blok med bær er en ægte fuglemagnet. Prøv også SLAGTILBUDET til højre, som er elsket af alle havens fugle!

98058 Kun kr. 129,-

Foderblok med frø

Hæng en Foderblok med frø op, ikke blot i vintermånederne, men året rundt. Fugle der begynder ynglesæsonen tidligt, finder her en vigtig energikilde. Blokken har dog vist sig at være en tilløbsstykke for alle havefugle.

10080 ca. 300 g kr. 18,-
Fra 10 stk. kun kr. 12,- / stk

PATENTERET KVALITETSFEDT!

Foderblokholder Wolga

I dette foderhus kan man fodre med næringsrige fedtprodukter, det er nemlig egnet til en foderblok. Man skal bare vippe bunden for at isætte en ny blok. Øverst til højre ses 'Foderblok med frø' som kan tilbydes via blokholderen. (ekskl. foderblok)

17 x 9 x 17 cm

35055 Slagtilbud kr. 25,-

SLAGTILBUD

BirdSwing bred XL

BirdSwing bred XL er udviklet specielt til at tiltrække fugle hen til vinduet som f.x. Rødhals, Jernspurv, Gærdesmutte, Bogfinke, Grønirisk, Mejse, Kvækerfinke og Solsort. Mange af disse fuglearter besøger ikke så ofte en foderautomat, men vil hellere spise fra et foderbræt. BirdSwing bred XL er en smuk tilføjelse til dit vindue.

93048 18 x 40 x 2 cm kr. 68,-

BESTSELLER

På tlf. 33 31 33 26 & www.vivara.dk kan du afgive din bestilling eller GRATIS bestille det 148 siders katalog med megen information og mange nyttige tip. Annoncens priser gælder til og med 15. november 2015.

Få tilsendt et gratis 148 siders katalog